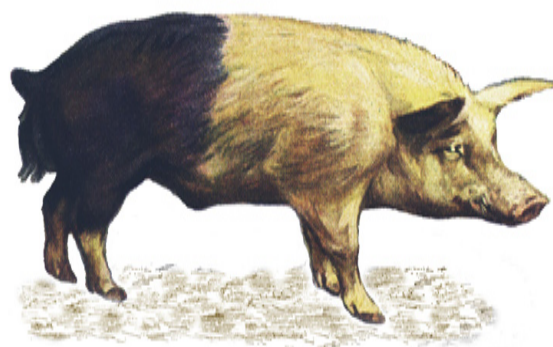

ZEMĚDĚLSKÁ PŮDOHOSPODÁRSKA ŠKOLA

4 prosinec 2010
73. ročník

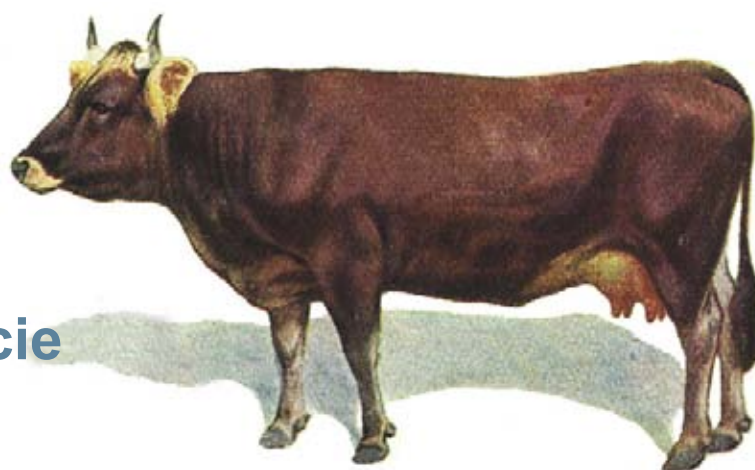
20 let od založení sdružení zemědělských škol

**Implementácia prístupu
Leader na Slovensku**

Schody pro ryby i pro lidi

**Spolupráce
venkovu prospívá**

Exkurze do Francie

Léčivé rostliny v současné medicíně

Informace o vzdělávání, poradenství a rozvoji venkova
Informácie o vzdelávaní, poradenstve a rozvoji vidieka

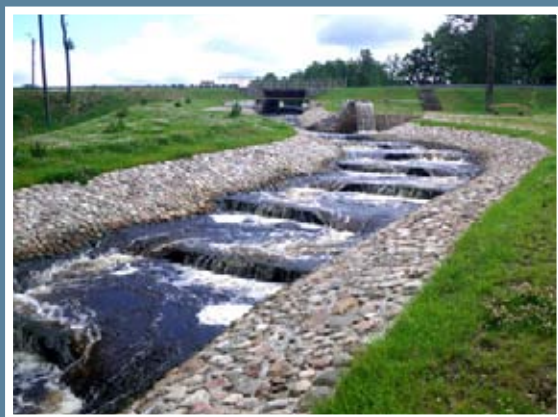
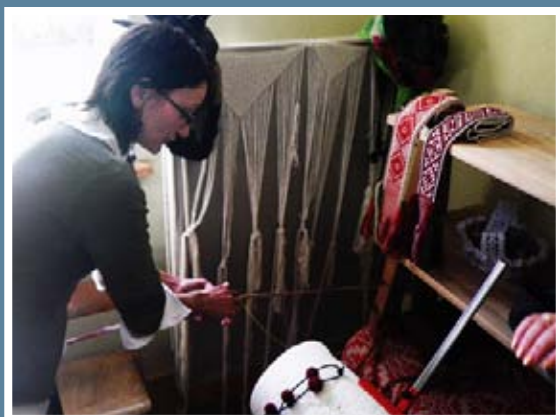
50. VÝROČÍ ZALOŽENÍ SOU PRAHA-RADOTÍN str. 25

OSLAVY S HORKOŠŤOU KÔRKY CHLEBA NA JAZYKU str. 16

SCHODY PRO RYBY I PRO LIDI str. 8

ARANŽÉRSKÝ PODZIM NA STŘEDNÍ ŠKOLE V OPOČNĚ str. 20

ZAČÍNÁM MÍT POCIT, ŽE HODNĚ PŘIHOŘÍVÁ

Rozhovor s Eduardem Kavalou, předsedou Spolku pro obnovu venkova ČR o komunálních volbách a politice venkova po roce 2013

Je po komunálních a senátních volbách a Spolek pro obnovu venkova ČR bude muset oslovit nově zvolené starosty. Aktuálně probíhá diskuse o tom, zda bude venkov i nadále pod křídly ministerstva zemědělství a jak to bude s venkovem v letech 2014–2020. To jsou témata, jimiž se aktuálně zabývá také předseda Spolku pro obnovu venkova Eduard Kavala.

Letošní rok byl „supervolební“. Jak jste spokojen s výsledky komunálních voleb a co byste popřál nově zvoleným starostům a zastupitelům?

Chtěl bych poblahopřát všem nově zvoleným zastupitelům, a také všem, kdo se rozhodli svou práci oficiálně ukončit, ale chtěl bych také poděkovat těm, kteří šli do střetů a z různých příčin už dnes nebudou zastupovat obec. Chci je vybídnout k tomu, aby se nestáhli do ústraní, aby zůstali nadále aktivní a své zkušenosti zúročili v rovině sousedské, společenské a duchovní. Věřím, že většina z nich se takto zachová. Chci novým zastupitelům popřát hlavně jednu věc – aby se nesnížili k tomu, že se budou nimrat v tom, co udělal někdo před nimi, ale aby se snažili najít jen to, co bylo pozitivní, z chyb se poučili a viděli hlavně dopředu. Nejhorší obec je ta, která se začne vrtat v neúspěších nebo v tom, co nová garnitura za neúspěchy považuje. A to je přešlapování na místě.

Práce starostů a radních je dnes nesmírně náročná. Nám, kteří jsme nastupovali po r. 1990 do této funkce, se zákony měnily za běhu a jeden zákon za druhým se nám dostával pod kůži už při jeho přípravě. Některé věci se nám navíc tolerovaly, protože jsme se je učili. Dnes je to tak, že všechno už platí, musíte to znát a nikdo vám už nic tolerovat nebude. Každý, kdo dnes vstoupí do komunální politiky, by měl vědět, že je to obrovský vír, ve kterém je obyčejné rekreační plavání málo. Musíte být olympijský plavec, abyste se v tom neutopil. Přejí všem, aby se jim to podařilo. Žel, mám i tu zkušenost, že se někteří noví radní snaží obec dostat dopředu stylem – kde je možné a za co získat peníze, což rozhodně není úkolem zastupitelstva. Peníze jsou samozřejmě nesmírně důležité. Když si ale vzpomenu, jak jsme nastupovali s jistými ideály a když jsem potom viděl pozdější starosty, kteří se nejprve ptali, kdo jsou moji známí, říkal jsem si – jestli je toto filosofie po nastoupení do komunální politiky – chtěl bych proto poprosit, aby si uvědomili, že je to běh na dlouhou trať a není to tak, že si

budu zjišťovat, kde má kdo známé, abychom si vyskočili na schůdek. Tak to není. Občané nevnímají obec podle toho, kolik se prostaví peněz, ale od toho, jestli jste mezi lidmi. Těch momentů je spousta.

Ukazuje se, že zájem o komunální volby – navzdory tomu, jak je společnost jitrěna korupcí a tolerováním všeho možného – mají lidé relativně velký. Za to je třeba poděkovat. A je vidět, že řada malých obcí měla obrovskou účast. A varoval bych před takovým jednáním, o kterém jsem se před nedávnem doslechl. Při jednom vyjednávání v jedné obci řekl jeden radní druhému, poté, co se mu po pěti minutách nepodařilo prosadit svůj názor – tobě už do konce svého života nepodám ruku. Komunální politika ale spočívá v tom, najít průchodnou cestu. Před takovými lidmi je třeba mít se na pozoru. Člověk, který takto jedná, nemůže být dobrý komunální politik. Chtěl bych ještě popřát starostům, aby neztráceli naději, když se jim něco nepovede a aby byli hlavně hodně zdraví, protože ke své práci budou potřebovat hodně fyzických a duševních sil.

Aktuálně probíhá diskuse o politice venkova v letech 2014–2020. Vy sám jste se před časem zúčastnil schůzky s ministrem zemědělství. Co podle vás čeká venkov?

Mohu říct, že už dlouho jsem nebyl tak vnitřně ve stresu z toho, co bude, jako jsem teď z vývoje posledního roku. Začínám mít pocit, že hodně přehořívá. Oč demonstrativněji se říká, že venkov chceme, o to více zaznívá – ale to není naše starost. Samozřejmě si velmi vážím toho, že jsem byl za Spolek pozván ke kulatému stolu na ministerstvo zemědělství. Tam jsem ale také vycítil jednu věc: Výborně, venkov chceme, ale ne pod ministerstvem zemědělství. To byl pro mě zdrcující závěr, na který jsem nedokázal ani příliš reagovat, protože to ani dost dobře nejde. Když si uvědomíme, že stále ještě neexistuje definice venkova, což tam také zaznělo, tak mně to přišlo až legrační. Protože co celou dobu děláme – celá naše petice proti diskriminaci venkova

začínala vetou, že venkov nemá svoji definíciu a nemá svoj stánek. Tak sa dnes hovorí o tom, že venkov patrí pod ministerstvo pôľovníctva a ne pod ministerstvo pro miestny rozvoj. Ovšem na ministerstvu pôľovníctva, kedy se toho ujímá, se po dvou třech letech řekne – no, ale od r. 2014 už tomu tak nebude. Už si budeme hledět jen produkce a vy se hleďte domluvit tam anebo tam.

My se ovšem hlavně nemůžeme s nikým domluvit, protože to technicky není možné. Tady je potřeba politického zadání a pro mě je to jasný signál k tomu, že politické rozložení je dnes takové, jaké je, šlo do voleb s tím, že venkov je prioritou – to teď ale budou muset dokázat. My nemůžeme zvrátit z role Spolku politickou objednávku. A jestli je politická objednávka taková, jaká se teď vyjevuje, tak z toho mám velké obavy, protože už nikdo neříká o tom, že je nějaký LEADER. Říká se – no, máme ho tady. Ale nikdo nehovoří o tom, že bychom ho chtěli, že bychom ho vyhodnotili jako pozitivní nebo negativní. A venkov? Dobře, tak si uděláme jednou za rok soutěž Vesnice roku a máme venkov. Všechno seškrtáme, protože všichni už mají dost peněz a nejlépe budeme vyrovnávat nějaké účty v daních. Takže ne tak, jak jsme se už dohodli, že přibrzdíme ty velké a růst pošleme do těch malých, aby se to postupně dorovnálo, a stanovíme tomu nějaký horizont a finanční bariéry. My budeme zase zvětšovat ten moloch

na těch jakoby pověřených obcích. Ale to přece není cílem. Tak to dopadlo s kraji, jak to teď dopadá s venkovem.

Proto si myslím, že otázka let 2014–2020 je velmi nebezpečným tématem, pokud se nerozvíří vážná diskuse. Na konferenci Venkov 2010 budeme muset na toto téma nejednat o konkrétních věcech, ale rozložit si karty na stůl a říct si, pokud tady nebudou alespoň tři esa, tak jsme to projeli se vším všudy. A je zbytečné bavit se o detailech, když mně není nikdo schopen odpovědět, pod koho ten detail vložit.

Na slavnostním vyhlášení Vesnice roku 2010 v Luhačovicích přitom náměstek ministra zemědělství Juraj Chmiel řekl, že úkolem ministerstva zemědělství je zemědělství a venkovská politika. Že zemědělství nemůže existovat bez venkova stejně tak jako venkov nemůže existovat bez zemědělství a že by si moc přál, aby se ministerstvo zemědělství jmenovalo ministerstvo zemědělství a venkova...

Ve skutečnosti tomu tak ale není. Na kulatém stole na ministerstvu zemědělství to tak doslova zaznělo. Je třeba se bavit o tom, jestli tady chceme potravinovou bezpečnost, kolik toho uděláme vůči otevřenému trhu, kam ještě můžeme a kam už nemůžeme zajít, ale musíme si uvědomit to, že venkov patří někam jinam než sem.

Rozhovor vedla Marie Šuláková

IMPLEMENTÁCIA PRÍSTUPU LEADER NA SLOVENSKU

Čo je Leader?

Leader je skratkou francúzskych slov Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale, čo v preklade znamená „Vytváranie spojení medzi aktivitami podporujúcimi rozvoj hospodárstva na vidieku“.

Je to metóda používaná na riešenie špecifických problémov územia podložených dôkladným poznaním a analýzou jeho silných a slabých stránok, strategického plánovania a koncentrácie zdrojov. V mnohých oblastiach vidieka v členských štátoch EÚ, kde sa doteraz realizoval, dosiahol hodnotné výsledky a bude zohrávať významnú úlohu v pomoci vidieckym oblastiam aj v nových a budúcich členských štátoch EÚ, aby sa prispôbobi dnešným meniacim sa skutočnostiam.

Leader vznikol ako „iniciatíva Spoločenstva“ financovaná zo štrukturálnych fondov EÚ. Leader má tri generácie: Leader I (1991–1993), Leader II (1994–1999) a Leader+ (2000–2006). Od roku 2007 sa prístup Leader integroval do

celkovej politiky rozvoja vidieka EÚ. To znamená, že Leader sa stal súčasťou programov rozvoja vidieka jednotlivých členských štátov EÚ, ktoré sú financované prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka.

V členských štátoch EÚ dosiahol Leader od začiatku svojej realizácie hodnotné výsledky a zohráva významnú úlohu v pomoci vidieckym oblastiam.

Princípy prístupu Leader:

- Oblastné stratégie miestneho rozvoja
- Prístup zdola nahor
- Verejno-súkromné partnerstvá: Miestne akčné skupiny (MAS)

- Inovácie
- Integrované a viacsektorové akcie
- Vytváranie sietí
- Spolupráca

Leader na Slovensku

Prístup Leader sa na Slovensku realizuje po prvýkrát v programovacom období na roky 2007–2013. Niektoré občianske združenia a iné formy spoločenstiev zameraných na územnú spoluprácu začali zavádzať základy prístupu Leader už v predchádzajúcom programovacom období prostredníctvom realizácie menších projektov podporených rôznymi fondmi alebo nadáciami. Združenia obcí a mikroregióny boli vytvorené za účelom realizácie rôznych projektov a neskôr viaceré z týchto mikroregiónov poskytli základ pre tvorbu miestnych akčných skupín (MAS).

Na implementáciu prístupu Leader v Slovenskej republike v programovacom období 2007–2013 bolo vybraných 29 miestnych akčných skupín. MAS pokrývajú 11,40 % obyvateľstva a 18,35 % rozlohy územia SR.

V rámci Programu rozvoja vidieka SR 2007–2013 boli vyhlásené dve spoločné výzvy na opatrenia 4.1 Implementácia integrovaných stratégií rozvoja územia a 4.3 Chod miestnej akčnej skupiny. Prvá výzva bola zverejnená 4. 4. 2008 a prijímanie Žiadostí o nenávratný finančný príspevok (ďalej ako ŽoNFP) bolo v termíne od 1. 12. 2008 do 15. 12. 2008, v ktorej bolo prijatých 38 ŽoNFP (žiadaný príspevok bol vo výške 92 893 907 EUR). V rámci prvej výzvy bolo schválených 15 MAS a schválená suma predstavovala 37 464 692 EUR. Druhá výzva bola zverejnená 3. 11. 2009 a termín prijímania ŽoNFP bol v období od 15. 1. 2010 do 29. 1. 2010, v ktorej bolo prijatých 47 ŽoNFP (žiadaný príspevok bol vo výške 112 090 435 EUR). V rámci druhej výzvy bolo schválených 14 MAS a schválená suma predstavovala 34 963 507 EUR. Celkovo bolo

v rámci týchto dvoch výziev schválených 29 MAS a celková schválená suma bola vo výške 72 428 199 EUR, z toho na opatrenie Implementácia Integrovaných stratégií rozvoja územia suma vo výške 60 399 625 EUR a na opatrenie Chod Miestnej akčnej skupiny suma vo výške 12 028 574 EUR. Priemerná suma na jednu schválenú MAS predstavuje 2 479 524 EUR. V rámci implementácie Integrovaných stratégií rozvoja územia bolo doposiaľ predložených na Pôdohospodársku platobnú agentúru 225 projektov konečných prijímateľov-predkladateľov projektov, ktoré schválili MAS.

Prístup Leader sa implementuje v 27 okresoch a vo všetkých krajoch SR (obr.).

Okrem projektov, ktoré realizujú koneční prijímatelia-predkladatelia projektov v rámci implementácie stratégie, sa môžu Miestne akčné skupiny uchádzať o podporu v rámci opatrenia Vykonávanie projektov spolupráce. V blízkej dobe budú zverejnené podmienky a vyhlásená výzva, kde budú môcť MAS predkladať svoje projekty v rámci národnej spolupráce, kde partnermi projektov sú MAS v SR verejno-súkromné partnerstvá pracujúce na princípoch Leader a taktiež projekty nadnárodnej spolupráce, kde partnerom projektu sú schválené miestne akčné skupiny v rámci krajín EÚ.

Leader na Slovensku je vo svojich začiatkoch a miestne akčné skupiny sú priekopníkmi realizácie prístupu „zdola-nahor“, ako aj ostatných základných princípov Leader. Ich skúsenosti z tohto obdobia a dosiahnuté výsledky bude určite zaujímavé zhodnotiť na konci programového obdobia a na ich základe rozšíriť a podporovať tento princíp aj na ostatné oblasti slovenského vidieka.

kolektív Národnej siete rozvoja vidieka SR

Obr. Rozloženie schválených MAS na území SR
Zdroj: Národná sieť rozvoja vidieka SR

MEZISEKTOROVÁ SPOLUPRÁCE SE TYROLSKÝM FARMÁŘŮM VYPLÁCÍ

Zajímavý námět pro řešení odbytových problémů na trhu se zemědělskými komoditami a nové pohledy na komplexní přístupy k řešení trvale udržitelného rozvoje venkovských oblastí jsem si přivezl z mezinárodní konference „LINC – Evropská konference zaměřená na výměnu zkušeností o zavádění inovativních postupů při rozvoji evropských venkovských oblastí“, která se konala letos na jaře ve městě Kirchberg v Tyrolských Alpách. Cílem konference, která se konala rámci mezinárodního projektu, byla výměna zkušeností zaměřených na využívání inovativních postupů pro rozvoj venkovských území.

Na počátku byl LEADER...

V roce 1995 žilo na území místní akční skupiny LAG Almenland, která vznikla spojením území 12 obcí, 12 500 obyvatel. Území je situováno ve východní části rakouských Tyrolských Alp a pro místní zemědělství je charakteristické extenzivní využívání alpských pastvin malými farmami. V době před patnácti lety zde dosáhly hodnoty odlivu kvalifikovaných pracovních sil potažmo místního know-how svého maxima. Čtyřicet šest procent obyvatel vyjíždělo za prací za hranice území. Počet turistů se rok od roku snižoval. Obce z území místní akční skupiny dosahovaly pouze 25 % podílů z průměru příjmů obcí v Tyrolsku, což bylo způsobeno zejména tím, že se z území vyváželo méně zboží než se zde spotřebovalo a obchodní deficit se tak trvale prohluboval a území chudlo.

Nově založená místní akční skupina se rozhodla prostřednictvím svého strategické plánu tuto situaci řešit. Za nejsilnější místa svého území tehdy označili: největší souvislé území alpských pastvin v Evropě; působivou, zemědělsky využívanou krajinu; vysokou míru povědomí místních lidí o tradičním a kulturním dědictví území; dobře organizované komunity s bohatými spolkovými činnostmi; hodnotný ráz místní architektury a zachovalé lidové zručnosti a řemesla. Během programu LEADER II, který byl realizován v letech 1995 až 2000, vytvořila místní akční skupina jasnou koncepci regionálního rozvoje a určila indikátory, kterých bylo nezbytné dosáhnout. Naučili se rovněž vyhodnocovat úspěšnost realizace zvolené strategie a začali se zabývat problematikou regionálního značení výrobků a služeb. Mimo jiné také získali zkušenosti s tím, jak motivovat a zapojovat obyvatele území do místních partnerství. Finanční prostředky z programu byly využity na podporu vzniku místních leadrovských partnerství např. v oblasti gastronomie a také bylo založeno několik nových firem s regionální působností.

...a vznikla regionální značka...

V letech 2000 až 2005 čerpali finanční prostředky z Programu LEADER plus. Bylo to velmi důležité období

zejména pokud se týká regionálního značení, našli také významného ekonomického partnera, který se s nimi zapojil do projektu nazvaného „ALMENLAND –ALMO území radosti“. Značkou ALMO jsou označováni volci odchovaní na alpských pastvinách. Cílem tohoto projektu bylo zaujmout takovou pozici na národním i zahraničním trhu, aby se masné výrobky označené značkou Almenland a Almo staly synonymem té nejvyšší úrovně produkce i etiky chovu hospodářských zvířat v Evropě.

Spolupráce území Almenland s masokombinátem Schrinhofer vedla nejen k otevření 220 obchodů umístěných v prostorách supermarketů v Rakousku a v Německu, ale také byla zajištěna práce pro více než 500 farmářů, kteří hospodaří v tvrdých alpských podmínkách. Prostřednictvím ALMO-Programu ročně prodávají 4350 vykrmených volků a poptávka po nich se každoročně zvyšuje o 10 %. Zemědělci tak mají každý rok tržby vyšší o 400 000 EUR. Ročně v území vydávají více než 5 milionů EUR na obnovu stájí a není bez zajímavosti, že pro jejich stavbu využívají pouze tradiční místní stavební materiál tj. dřevo.

Kvalitní hovězí maso z alpských luk otevřelo, prostřednictvím dobře vedené a promyšlené marketingové kampaně, o kterou se postarala nově vzniklá firma Almenland-Marketing s. r. o., bránu k odbytu dalších výrobků a služeb ze svého území. Dnes se tak na trhu můžete setkat i s keramikou, čaji z léčivých bylin, medem, pstruhy, pekařskými výrobky nebo třeba navštívit hospůdky či zajít na golf.

A co je všem těmto výrobkům, službám a produktům společné? Všechny pocházejí ze stejného území – z území horských alpských luk – a všechny jsou označeny stejnou ochrannou známkou – ALMENLAND®.

Ing. Petr Hienl, ÚZEI Praha

SPOLUPRÁCE VENKOVU PROSPÍVÁ

Národní program rozvoje venkova

V posledních přibližně pěti letech se dostává problematika venkova do popředí zájmu národních politik jednotlivých států.

Důvodem pro tolik pozornosti je především politika Evropské unie a zacílení Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova na rozvoj venkovského prostoru na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření. Dalším důvodem změn ve venkovském prostoru je větší či menší snaha národních politik o vytvoření konkurenceschopnosti v základních potravinářských komoditách, zajištění tzv. „potravinové soběstačnosti“ států a zároveň snaha o vytváření podmínek pro rozvoj drobného podnikání, což pomáhá diverzifikaci ekonomických aktivit na venkově, vytváření nových pracovních míst, snižování míry nezaměstnanosti.

Česká republika ve svém vývoji překonala dobu, kdy po krachu velkých zemědělských podniků, docházelo k neúměrnému nárůstu nezaměstnanosti na venkově a bývalí zaměstnanci těchto podniků nemohli vzhledem ke svému zaměření nalézt pracovní uplatnění. Postupně také odeznívá období, kdy lidé z venkova odcházeli do měst za prací, vzhledem ke skutečnosti, že neměli v malých obcích dostatečnou infrastrukturu pro rozvoj vlastního podnikání. Venkovský prostor je znovu ožíván jak ekonomicky, tak sociálně a kulturně. Toto je však pouze jeden směr, jeden tok rozvojových snah, které mají zásluhu na oživení venkovského prostoru u nás.

Přístup zdola

Důležitým faktorem v České republice je od r. 2005 samotná aktivita lidí žijících na venkově. Venkovanů, kteří vytváří místní partnerství s cílem aktivně formovat svou budoucnost a budoucnost svých dětí. Tato partnerství, dnes nazývaná místními akčními skupinami, pracují metodou LEADER, vytváří a naplňují místní rozvojové strategie, vytvářejí účinná partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem, pracují přístupem zdola („BOTTOM UP“), který je spojený s přenosem rozhodovacích pravomocí přímo na tyto nositele rozvoje. V místních akčních skupinách se uplatňuje a oceňuje víceodvětvové navrhování, součinnost mezi subjekty i projekty z různých odvětví hospodářství, inovační procesy, projekty spolupráce a vytváření sítí.

Skutečnost, že se tyto dva směry rozvojových snah potkaly a následně spojily v jeden silný proud, je nesmírně důležitá. Dochází tak k synergickému efektu, který posouvá rozvoj venkova v České republice velmi rychle a efektivně.

Venkov se tak opět stal zajímavým místem k životu, místem, kde tradice mají ještě svůj význam, kde žijí lidé, kteří se navzájem znají, nejsou k sobě lhostejní, vytvářejí komunitu, které jsou schopné rozvíjet území, na němž žijí daleko efektivnějším způsobem, než je možné s pouhým využíváním národních strategií či evropských dotací. Díky novým technologiím a modernizaci infrastruktury (na čemž mají podíl právě strategie/programy a následně dotace) je zároveň venkov také místem, kde již lze rozvíjet drobné podnikání a poskytovat potřebné služby.

Spolupráce a síťování

Zájmy aktivních venkovanů jsou prosazovány prostřednictvím organizací pracujících pro venkov na národní úrovni – za všechny jmenujme alespoň Národní síť Místních akčních skupin ČR (NS MAS), Spolek pro obnovu venkova ČR (SPOV), Národní observatoř venkova. Tyto, díky vzájemné spolupráci, dokonce vytvářejí tlak na úpravu rozvojových dokumentů upravujících problematiku venkova (Program rozvoje venkova) a spolupracují také v rámci Celostátní sítě pro venkov.

Kompetentní orgány by nám měly vyjít vstříc

Pro venkov je v současné době především důležité vyjasnění kompetencí. Kdo je vlastně odpovědný na národní úrovni za rozvoj venkova? Aktuálně se hlásí k této odpovědnosti Ministerstvo zemědělství (MZe) – je zároveň implementačním orgánem pro Program rozvoje venkova, které zřídilo Celostátní síť pro venkov jako komunikační platformu pro Program rozvoje venkova. Je ale na MZe věnován dostatek prostoru pro tak rozsáhlou oblast činností, kterou problematika venkova bezpochyby je? Není tato problematika pouze nechtěným, ale trpěným dítětem? Rozvoji venkova se na Ministerstvu zemědělství aktuálně věnuje pouhé 2,5 % jeho zaměstnanců, kteří působí na odboru Řídící orgán PRV pod sekci Rozvoje venkova úseku pro společnou zemědělskou a rybářskou politikou EU.

Každá místní akční skupina vytvářela svůj strategický plán (ten v sobě zahrnuje potřeby daného území) a podle něj byla MAS hodnocena a nakonec i vybrána k podpoře z osy IV Programu rozvoje venkova. Lidé z daného území vědí nejlépe, co je těžké a v čem by potřebovali pomoc, naopak také v čem spatřují své silné stránky a umí pomoci nárůstu atraktivit svých území. Jejich nápady mají originální myšlenky

a zahrnují prvky spolupráce. Tím je metoda LEADER specifická a jedinečná! Práce MAS na venkově je inovativní, efektivní a opravdu akční. Jistým rozčarováním pak je pro MAS realita, kdy při hodnocení projektů hrají hlavní roli jasně ale nepružně stanovená hodnotící kritéria, vázaná pravidla, která nevytváří prostor pro objevný přístup. Efektivní činnost MAS zatěžuje úprava pravidel v průběhu čerpání programu, nedostatečná komunikace při realizaci Programu rozvoje venkova ze strany implementačního orgánu a kontrolního orgánu programu, zavádění různých specifických kritérií pro hodnocení projektů, a tím ztížení čerpání dotačních peněz. Jen přenos informace o podpoře vybraného projektu trvá více než půl roku – to je doba, kdy MAS již projekt schválí, ale projekt ještě není odsouhlasen ze strany platební agentury, což samozřejmě nepřispívá k důvěryhodnosti celého programu ze strany samotných žadatelů.

Domnívám se, že v době, kdy již vytváříme společnou vizi pro venkov po roce 2013, by měla být na Ministerstvu zemědělství personálně oblast venkova posílena, abychom dokázali odstranit současné nedostatky systému a hlavně včas a správně nastavit nástroje pro uplatňování národní politiky venkova v novém programovacím období. Místní akční skupiny jsou na toto připraveny, ale postrádáme zájem úředníků o naši práci v terénu. Nikdo nás nezve k diskuzi, co bude po roce 2013, a nemáme ani možnost v této věci pomoci ministerstvu. Nejsme součástí poradních orgánů ministerstva, což je jistě pro venkov škoda. Jediným orgánem, ve kterém máme po dlouhém vyjednávání svého jediného zástupce, je Monitorovací výbor. Samotná aktivita lidí na venkově, bohužel, nestačí, je třeba jí vyjít vstříc, a to musí udělat zástupci kompetentních orgánů.

Bc. František Winter, předseda NS MAS ČR

SCHODY PRO RYBY I PRO LIDI

V Litvě se do realizace Programu Leader+ zapojilo v letech 2004 až 2006 deset místních akčních skupin, jejichž strategie byly vybrány ve výběrovém řízení z 27 přihlášených.

Místní akční skupina Jurbarkas LAG, jejíž území se nachází na jihozápadě tohoto pobaltského státu, byla mezi vybranými. V rámci studijní cesty, kterou uspořádala ŠOV Třanovice, jsem měl možnost se seznámit s některými projekty, které byly touto litevskou místní akční skupinou realizovány.

Schody pro ryby

„Ještě před 120 lety bylo v místní říčce ryb dostatek, to se ale změnilo s výstavbou přehrady,“ tradovalo se v městečku Viesvilė. Během druhé světové války sice byla hráz přehrady poškozena, ale život se do místních vod vrátil až mnohem později. Proto, aby lososi mohli každé dva roky migrovat proti proudu toku za svými rodičovskými povinnostmi tj. naklást v místních vodách jikry, z kterých se o pár měsíců později vykulí lososí plůdek, bylo potřeba vybudovat „rybí schody“. V toku říčky měla vzniknout řada drobných jezů, prostřednictvím kterých by stříbrná těla houževnatých lososů zdolávala výškové převýšení od paty hráze až k hladině přehrady. Aby tuto finančně náročnou akci, která má spíše environmentální charakter než hmotný prospěch, dokázala obec realizovat, obrátila se na místní akční skupinu Jurbarkas LAG. „Jedná se o projekt, který je u nás v Litvě jedinečný a rádi se s ním chlubíme i na mezinárodní úrovni,“ vysvětluje manažerka Litevského svazu venkovských komunit Guoda Burokienė. První lososí plůdek vysadili po realizaci projektu uměle, ale jejich potomci se do místních vod

v době tření k nemalé radosti místních rybářů vracejí až od severního pobřeží Norska.

Kaskáda vodních schodů, přes jejichž hrany se láme průzračná voda místní říčky, se blýská v odrazu slunečních paprsků a dodává místu nezapomenutelnou atmosféru... a projekt, který měl hlavně pomáhat rybám, začíná pomáhat i lidem. Nedaleké sportoviště zakoupil soukromý podnikatel a zvelebuje ho, blízká restaurace se začíná vzmáhat díky zvyšující se návštěvnosti, železniční viadukt, který vzal za své během poslední války, bude obnoven a vznikne tu malý železniční okruh s dobovými vagóny, uvažují tu o výstavbě hotelu..., i těmto projektům by mohl na svět pomoci Leader.

Dřevo i vítr spojují lidi

Městečko Malininka, ve kterém žije asi 1000 obyvatel, patří k největším v okolí. Je tu nejdelší dubová alej a bývala tu také největší střední zemědělská škola v Litvě, kterou ještě před 20 lety navštěvovalo více než 1000 studentů (dnes pouze 350). To samozřejmě způsobilo v místě úbytek pracovních příležitostí a projevilo se to v nezájmu obyvatel městečka o dění v místě, zhoršily se mezilidské vztahy a zpustlo okolí jejich bydliště. Úspěšným příspěvkem ke změně této letargie bylo založení řezbářského semináře. Každoročně se ho v letních měsících již pět let zúčastňují studenti sochařství, a to pouze za stravu a byt, které bezplat-

ně poskytují místní obyvatelé. Z materiálu, které poskytuje obec, vznikají na veřejných plochách zajímavé dřevěné sochy a skulptury, jenž zde zůstávají jako zvláštní memento na boj s lhostejností. Je to zhmotnělá prosba za opětovné aktivní zapojení obyvatel do dění v místě, kde žijí.

O tom, že jsou Litevci zdatní řezbáři, se lze přesvědčit téměř na každém kroku

Nejen dřevo z okolních lesů slouží ke zviditelnění Malininky, ale také vítr, který se honí nad městečkem, k tomu přispěl. Téměř na hranici s Ruskem se otáčí obří vrtule první litevské větrné elektrárny o výkonu 250 kW. Na tento projekt byla pořízena projektová dokumentace díky programu Leader+ a projekt byl realizován s podporou dalších dotačních programů za 1 400 000 litasů. Ve chvíli, kdy se za 4 až 5 let investice vrátí, budou peníze z prodeje elektrické energie využity na rozvoj obce. Třeba na zřízení veřejného osvětlení či na výstavbu nového kostela, když ten, co tu stával, byl z ideologických důvodů zbourán za éry Sovětského svazu.

U rozbitého kostela

Litva byla posledním evropským územím, které teprve v 15. století přijalo křesťanství. Zmínky o vesnici Veliuona pocházejí z 1. století, bývalo zde významné pohanské a později i křesťanské středisko. Před kostelem plným maleb nejvýznamnějších litevských malířů (nutně potřebuje opravit, ale nejsou na to peníze), nás přivítala Irma Svetlauskienė. Irma je manažerkou projektu podpořeného programem Leader+ nazvaného Centrum uměleckých řemesel.

Sdružení deseti rodin, které se dlouhodobě zabývá amatérskými uměleckými činnostmi, divadelnictvím a účastní se také místních folklorních přehlídek, získalo od obce malý domek, ze kterého se rozhodli vybudovat zázemí pro své spolkové a prodejní aktivity. V prostorách nevelkého Centra probíhají kurzy práce s ovčí vlnou (plstování) či malby na hedvábí, zájemci se zde mohou naučit uplést typický litevský opasek, udrhat náhrdelník, který je součástí lidového kroje, vyrábí se zde kraslice, šperky a v keramické

peci vypalují typickou černou místní keramiku. Manažerka Irma se těší na to, že v dohledné době vznikne v těsné blízkosti Centra nová silnice, parkoviště a autobusová zastávka, a že tak ještě lépe využijí k nabídce vyráběných produktů dřevěný prodejní stánek, který stejně jako rekonstrukci a vybavení objektu pořídili s podporou místní akční skupiny Jurbarkas.

Další plány

Do programového období Evropské unie 2007–2013 vstoupila MAS Jurbarkas s novou leadrovskou strategií. 73 % procent přidělených finančních prostředků chtějí použít na „tvrdé“ investiční projekty a 27 % na „měkké“, tedy neinvestiční projekty. Zajímavé je, že jejich strategie vůbec nepodporuje realizaci projektů podnikatelů a zemědělců. Projekty litevských zemědělců mohou tamní místní akční skupiny podporovat pouze v rámci osy III. Programu rozvoje venkova tj. pouze diverzifikaci zemědělského podnikání a ne investice do zemědělství. Snaží se reagovat na současný kritický stav litevského národního hospodářství, kdy jen v posledním roce odešlo do zahraničí za prací více než 400 000 Litevců a jejich velký podíl tvoří mladí lidé, kteří odcházejí po absolvování střední školy a již se do rodné země nevracejí. Proto chtějí velkou část peněz směřovat do řešení problematiky trávení volného času mládeže. Jedná se zejména o výstavbu sportovní infrastruktury, zejména hřišť na košíkovou, protože basketbal je podle slov předsedy místní akční skupiny Egidijuse Giedraitise „druhým litevským náboženstvím“.

A co nejvíce ztěžuje život litevským „maskám“? Je to neprůstředný byrokratický aparát platební agentury, který například požaduje vyhlášení výběrového řízení na nákup jednoho obyčejného psacího stolu prostřednictvím centrální adresy. Také obrovské časové skluzy ve spuštění programu, kdy jsou vybrány místní akční skupiny, přiděleny peníze, připraveny projekty, ale protože se stále mění „pravidla hry“ nelze s realizací strategie začít. A tak managementu MAS dochází v boji se zbytečnou byrokracií a časovými skluzy síly, které nutně potřebují na pomoc třeba malým obcím, do kterých se vůbec první finanční prostředky na rozvoj dostaly teprve po roce 2000. Finanční politika tehdejšího Sovětského svazu, jehož součástí byla Litva do r. 1991, totiž byla zaměřena pouze na rozvoj centrálních obcí.

Ing. Petr Hienl, ÚZEI Praha

Foto na 2. str. obálky: Leadrovský projekt „Schody pro ryby“ se stal odrazovým můstkem pro realizaci dalších projektů; Pletené opasky jsou neodmyslitelnou součástí starých litevských krojů i vhodným módním doplňkem dnešních oděvů

SETKÁVÁNÍ PARTNERŮ

Agentura pro zemědělství a venkov Strakonice uspořádala odborný seminář

Dne 4. listopadu 2010 proběhl v jihočeských Hoslovicích seminář na téma „Možnosti využití vlastních produktů, příklady dobré praxe z PRV“. Akci připravilo ve spolupráci s MAS LAG Strakonicko, Ministerstvo zemědělství ČR a Agentura pro zemědělství Strakonice v rámci aktivit Celostátní sítě pro venkov.

První příspěvek zaměřený na pravidla při prodeji vlastních produktů připravila paní MVDr. Eva Cipínová z Krajské veterinární správy pro Jihočeský kraj. V přednášce s názvem „Prodej malých množství vlastních produktů z prvovýroby přímo konečnému spotřebiteli“ se zaměřila na objasnění provázanosti nařízení a vyhlášek v rámci tvorby legislativy EU a národní legislativy ČR a vysvětlila některé konkrétní předpisy obsažené ve Veterinárním zákoně a v Prováděcích vyhláškách 289/2007 Sb. a 128/2009 Sb. V rámci výkladu k Prováděcí vyhlášce 289/2007 Sb. informovala posluchače o možnosti prodeje konečnému spotřebiteli nebo do místní maloobchodní prodejny těchto komodit: čerstvé drůbeží maso, čerstvé králičí maso, zvěřina, syrové mléko, čerstvá vejce a včelí produkty. Zúčastněným předala i konkrétní informace o pravidlech a podmínkách prodeje produktů živočišné výroby na tržnicích a tržistištích. Zmínila se o možnostech potravinářských podniků, které dodávají přímo konečnému spotřebiteli maso + masné výrobky a mléko + mléčné výrobky a vztahuje se na ně prováděcí vyhláška č. 128/2009 Sb.

Prezentaci s názvem „Venkov – místo pro lidi šikovné a nápadité“ si připravila Ing. Jana Bačková z pražského Ústavu zemědělské ekonomiky a informací. Hlavním cílem přednášky bylo přesvědčit posluchače o tom, že pro úspěšný podnik je stejně důležité jak vyrobení kvalitního produktu, tak umění tento výrobek efektivně nabídnout přímému konečnému spotřebiteli. Velkou marketingovou výhodou je získání oficiálního ocenění v některé z potravinářských soutěží – například označení KLASA, Regionální

potravina, Regionální produkt, Česká biopotravina roku. Zmíněn byl i současný velký fenomén – biobedýnky.

Třetí vystoupení opět vhodně navázalo – paní Iva Chládková z místní akční skupiny LAG Strakonicko seznámila přítomné s připravovanou regionální značkou „Prácheňsko – regionální produkt“. První část semináře uzavřela paní Terezie Součková, která zavedla přítomné do historie, současnosti i plánované budoucnosti farmy, v jejichž prostorách se celá akce konala. Následovala prohlídka faremních projektů, které byly realizovány v rámci PRV (jízďárna, ustájení koní, výběhy atd.). Dotazy byly mířeny nejenom na přednášející a organizátory setkání, ale hodně zkušeností si zúčastnění vyměnili i mezi sebou navzájem.

A to je další neméně významný přínos aktivit tohoto typu, které Agentury pro zemědělství a venkov ve všech regionech ČR pravidelně připravují. Bezezbytku a účelně je tak naplňován jeden ze základních cílů Celostátní sítě pro venkov, kterým je setkávání partnerů Sítě, vzájemné předávání si zkušeností a poznávání příkladů dobré (ale i špatné) praxe. Stát se partnerem Sítě by bylo jistě zajímavé i pro odbornou školu, která by tak snadno mohla získávat konkrétní praktické informace od lidí z praxe. A výklad doplněný odkazem na praktické příklady (nejlépe z blízkého regionálního okolí) usnadní žákům a studentům dobře pochopit konkrétní přednášenou látku.

- bačka -

VENKOVSKÉ KOMUNITNÍ ŠKOLY 2010

5. mezinárodní seminář – téma UDRŽITELNOST

Tradiční – již 5. mezinárodní seminář k Venkovským komunitním školám (VKŠ) letos pořádala Národní síť venkovských komunitních škol (NSVKŠ) ve dnech 21. – 23. října v Borech. Nejpočetnější byla účast zahraničních hostů z Polska (6) a Lotyšska (5), dále Estonska (2) a po jednom účastníku z Walesu a Německa. Tedy celkem 15, společně s 27 účastníky z Čech vytvořili velice rozmanitou a tvůrčí skupinu, která po tři dny diskutovala a nacházela odpovědi na společné téma – udržitelnost.

Společná jednání zahájil již tradičně starosta obce Bory Josef Březka přivítáním účastníků a předseda NSVKŠ František Eliáš představením střednědobého programu NSVKŠ

tématem: Český venkov – změny v letech 2010–13. Další program byl již odlehčen, aby účastníci mohli načerpat síly a energii na páteční maraton jednání a zároveň se mohli

vzájemně představit a seznámit. Páteční jednání zahájil Jan Fiala tématem Stárnutí populace a udržitelnost venkova. Odpoledne hovořila Zuzana Guthová na téma Venkovská a městská udržitelnost – vesnice a města se vzájemně potřebují – prostředí, krajina a Helerrin Joesalu představila vzdělávací projekty a aktivity pro udržitelnost na estonském venkově. Všechna jednání doplňovaly ukázky příkladů dobré praxe v ČR. Jako první představila komunitní školu ve venkovském městysi Alena Krivjanská, vznik komunitní školy Ledenice-start a udržení venkovské komunity přiblížila Karla Herdová. Václav Petrus hovořil o vytvoření komunitní školy v Pošumaví a jak zapojit lidi a skupiny prostřednictvím vesnické komunitní školy poradil Josef Golda.

Největším přínosem je, pokud se každý z účastníků k tématu může vyjádřit a aktivně tak přispět svým názorem či nápadem. A k tomu byla spousta příležitostí, nejen neformálně během přestávek, ale především na workshopech.

1. Jak promítnout stárnutí populace do komunitního vzdělávání VKŠ
2. VKŠ jako vzdělávací centra pro dobrovolníky vesnických neziskovek a profesionály pro venkovský rozvoj
3. VKŠ jako zelený bod na vesnici
4. Nové oblasti pro komunitní vzdělávání zaměřené na udržitelnost a nové cílové skupiny

Poslední jednání zakončené prezentací příležitostí pro zapojení do projektů a aktivit NSVKŠ a následnou diskusí naznačilo mimořádnost setkání, které nás čeká v r. 2011. Co zbývá dodat? Snad už jen přání naplnění všech cílů a plánů a za rok opět na shledanou.

Mgr. Jana Procházková

Národní síť venkovských komunitních škol se sídlem v Borech, o.s.

TEORIE A PRAXE V ROZVOJI VENKOVA

I. část

V testu k přijímacím zkouškám na některých vysokých školách se v posledních letech objevují nikoliv pouze znalostní testy ale tzv. testy způsobilosti ke studiu. Vysoké školy potřebují lidi, kteří chápou souvislosti, jsou přirozeně inteligentní... čili mají „prostý selský rozum“.

Také venkov potřebuje logické myšlení a nelze se spokojit s našprtáním několika sebezajímavějších pouček. Začnu tedy svůj příspěvek krátkým testem vašich schopností logicky uvažovat. Slova v následujícím testu, ke kterým máte vždy přiřadit slovo s opačným významem, jsou vybrána tak, abyste po doplnění získali představu o teoretických a praktických okruzích problémů současného rozvoje venkovského prostoru.

Zadání testu: Doplněte k uvedeným slovům slova opačného významu

• Praxe x	• Program x
• Venkov x	• Udržitelnost x
• Dětství x	• Úspěšnost x
• Příroda x	• Pravda x
• Horizontální x	• Chytrost x
• Idealismus x	• Slušnost x

Jak definovat „venkov“?

Co to je „venkov“? Lze ho nějak trefně definovat? Samozřejmě existují různé odborné definice venkovského

prostoru, ale ty jsou chladné a většinou velmi úzce zaměřené, vycházejí třeba z demografického nebo krajinářského zaměření jejich tvůrce. Rozhodně tedy nejsou „všeobjímající“. Z návštěvy konference o rozvoji venkova, která se v r. 2006 konala ve Finsku, jsem si přivezl několik definic, které podle mého názoru mají lidský rozměr a, i kdyby nic jiného, vybízejí alespoň k zamyšlení. Mne osobně nejvíce zaujala ta úplně poslední, kterou prezentoval profesor z univerzity ve Vaase Hannu Katajamäki. Také já se hlásím k názoru, že slovo „venkov“ se mění, a to zejména v tom smyslu, že přestává být ekvivalentem slova „zemědělství“.

Různé definice venkova (H. Katajamäki)

1. Venkov znamená „dětství“ a město znamená „dospělost“
2. Pod slovem „venkov“ jsou v různých zemích vnímány rozdílné druhy území, z toho důvodu je velmi nesnadné v rámci mezinárodního srovnání tato území srovnávat
3. „Venkov“ je relativní pojem, rozdílně vnímánými kulturami
4. Šírá řídce osídlená krajina
5. Specifické, geograficky vymezené území

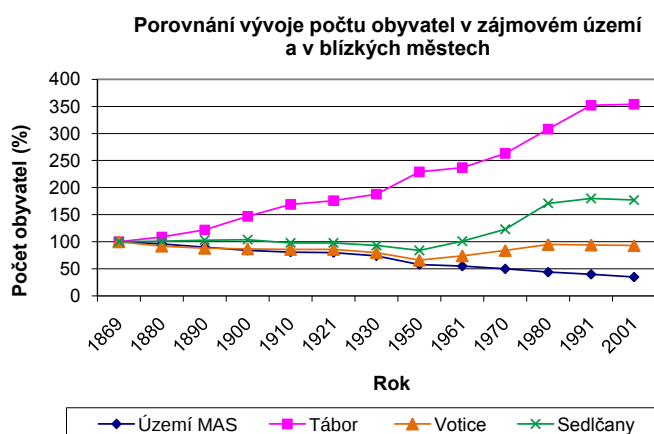
6. Místo pro získávání surovin, energií a potravin. Zdroj pracovních sil pro velká města
7. „Venkov“ je synonymem pro označení místa vhodného k rekreaci
8. „Venkov“ již není ekvivalentem pro slovo „zemědělství“ – význam slova „venkov“ se mění

Zemědělství „ztrácí dech“

Zemědělství vždy mělo pro venkov značný význam. Aktivitu lidí spojené s obděláváním půdy, která jim dávala obživu, se v průběhu tisíciletí promítly do krajinného rázu. Dnes si nedokážeme představit, že by na venkově nebyly obdělávány pole, udržovány louky a lesy. Půda neživila jen ty, kteří na ni bezprostředně pracovali, ale i velké množství živnostníků, řemeslníků a zpracovatelských provozů (mlýny, lihovary...).

František Nohel z Ústavu zemědělské ekonomiky a informací provedl zajímavý výzkum. Zabýval se srovnáním trendů vývoje nezaměstnanosti na venkově (tj. v obcích do 2 000 obyvatel) a ve městech (tj. v obcích nad 2 000 obyvatel). Zatímco nezaměstnanost v intervalu let 2001 až 2004 stoupala, avšak byla v obou sledovaných oblastech téměř stejná, dochází po r. 2004 k jejímu poklesu, který je však rychlejší ve městech a pomalejší na venkově. Lze to charakterizovat i tak, že zemědělství, které je významným zaměstnavatelem na venkově, „dochází dech“ v nabídce pracovních míst.

Grafické vyjádření průzkumu trendů ve vývoji nezaměstnanosti v českých městech a na venkově:

Rozdíly ve vertikálním a horizontálním pojetí rozvoje venkova

Určitě to je kacířská myšlenka, ale pojďme se jen na chvíli zamyslet nad tím, jaké by to bylo, kdyby jednotlivé oborové kategorie venkovských problémů, mezi které patří napří-

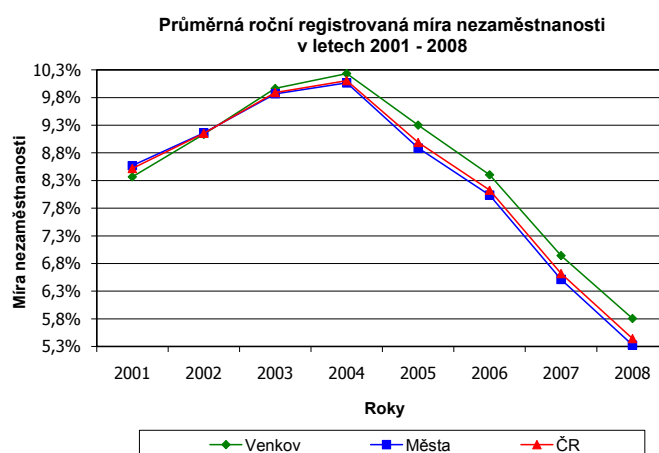
klad doprava, zemědělství, školství, zaměstnanost..., nebyly řešeny jednotlivými příslušnými ministerstvy a odbory na krajských úřadech ve vertikální rovině tj. odděleně a bez vnímání souvislostí, ale že by se jednalo o řešení horizontální tj. logické a provázané. Bylo by při tomto postupu možné rušení malých venkovských škol nebo spojování malých zemědělských statků do obřích zemědělských podniků? Vypadal by současný venkov tak, jak vypadá a měl by stejné problémy?

Vylidňování venkova pokračuje

Historicky daný slabý ekonomický potenciál venkovských území, charakteristický nedostatkem pracovních příležitostí i absencí vzdělávacích zařízení, vedl na venkově k nastolení trendu odcházení jeho obyvatel do měst. Tento trend má trvalý charakter – dojíždění za vzděláním a potom i za prací do měst je natolik nepohodlné řešení, že je vždy jen otázkou času, kdy tomuto nepohodlí obyvatelé venkova podlehnou a odejdou.

Při přípravě Strategického plánu Leader MAS Krajina srdce jsem tuto situaci graficky znázornil. Z grafického vyjádření je patrné, že zatímco počet obyvatel se ve sledovaném časovém období (1869–2001) v současných pověřených obcích se vztahem k zájmovému území zvyšoval (Tábor o 254 %, Sedlčany o 77 %) nebo alespoň stagnoval (Votice -7 %), došlo v zájmovém území k výraznému poklesu počtu obyvatel, a to o -65 %.

Grafické vyjádření úbytku počtu obyvatel ve venkovském území MAS Krajina srdce ve prospěch okolních měst:

Udržitelnost venkovského prostoru

Cílem většiny regionálních a venkovských rozvojových strategií je zajistit „udržitelnost“, která je však většinou v tomto kontextu vnímána ve smyslu ochrany nebo konzervace živé a neživé přírody. Někdy je jako protipól

„udržitelosti“ přírody uváděn rozvoj ekonomiky, tvorba nových pracovních míst a zabezpečení potřeb a služeb, které lidé na venkově potřebují (chodníky, veřejné osvětlení, čistíčky, vodovody...). Zapomíná se na to, že pojmy „udržitelost“ a „rozvoj“ nejsou dva protichůdné cíle, které musí být v rovnováze a vzájemně se doplňovat a posilovat. Zapomíná se na to, že přírodní a výrobní kapitál jsou pouze části komplexního bohatství venkovského prostoru, které je nezbytné zachovat pro budoucí generace. Proto, aby se

tak stalo, je však nezbytné navodit neotřesitelnou atmosféru mezigenerační slušnosti. Je třeba si uvědomit, že praktická realizace vědomých i nevědomých nositelů zlé vůle, ziskosti a nezodpovědnosti, jejichž činnost poměrně dobře vystihuje známé heslo: „po nás ať přijde potopa“, nemůže k „udržitelosti“ venkova vést ani náhodou.

(Pokračování v dalším čísle)

Ing. Petr Hienl, ÚZEI Praha

OSOBNOST UČITEĽA AKO MOTIVAČNÝ ČINITEL' K ŠTÚDIU

Najcielavedomejšia a najorganizovanejšia forma výchovno-vzdelávacej činnosti je vyučovanie (vzdelávanie), ktoré je dôležitým prostriedkom výchovy. Vo výchovno-vzdelávacom procese je výchovné pôsobenie veľmi dôležité. Výsledky výchovného pôsobenia závisia predovšetkým od osobnosti učiteľa. Osobnosť učiteľa, na rozdiel od iných osobností, resp. ľudí v iných povolaniach, charakterizujú také skutočnosti, ktoré ovplyvňujú jednak voľbu tohto povolania, jednak sa utvárajú v priebehu výkonu povolania. Jedná sa predovšetkým o osobitosť vzťahu učiteľa k študentom, to znamená osobitný prístup a vzťah k inému človeku. V tomto prejave sa odráža význam a postavenie osobnosti učiteľa.

Cieľom príspevku je zistiť, ako dokáže osobnosť učiteľa motivovať žiakov k štúdiu. Stanovili sme nasledovné parciálne ciele:

1. Zistiť, ktoré pedagogicko-odborné zručnosti učiteľa sú významnými činiteľmi na navodenie kladnej motivácie študentov k štúdiu. Vedomosti, schopnosti učiteľa členíme do 3 skupín:
 - odborné vzdelanie
 - pedagogické vzdelanie
 - ostatné zručnosti (komunikačné, organizačné, technické, diagnostické a iné).
2. Zistiť, ktoré osobnostné vlastnosti učiteľa motivujú žiakov k štúdiu. Osobnostné vlastnosti učiteľa členíme do 5 skupín:
 - charakterovo-vôľové vlastnosti
 - pracovné vlastnosti
 - intelektuálne vlastnosti
 - citovo-temperamentné vlastnosti
 - spoločensko-charakterové vlastnosti

Na základe parciálnych cieľov sme si definovali 10 hypotéz. Na dotazníkovom prieskume sa podieľalo 66 študentov prvého a štvrtého ročníka Katedry regionálneho rozvoja, Fakulty európskych štúdií a regionálneho rozvoja Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre. U respondentov zohráva dôležitú motivačnú úlohu odbornosť vysokoškolského učiteľa. Najviac z opýtaných študentov (53 %

študentov na 1. pozícii) uviedlo, že uprednostňuje učiteľa, ktorý je odborníkom vo svojom predmete. Menej dôležitý je pre nich aspekt, aby bol učiteľ kvalitným pedagógom a psychológom súčasne a chápaným a empatickým človekom, priateľom (pozične uvádzané častejšie na druhom a treťom mieste). Študenti neprpisujú motivačný význam tomu, aby bol pedagóg vzorom svojím životným štýlom a dobrým manažérom a organizátorom.

V ďalšej otázke 53 % študentov oceňuje ako najdôležitejšiu pozitívnu motiváciu k štúdiu dobrú organizáciu vyučovacieho procesu, t.j. schopnosť vyučujúceho zrozumiteľne vysvetľovať, používanie adekvátnych metód, pedagogické majstrovstvo a schopnosť zaujať. U respondentov zohrávajú dôležitú motivačnú úlohu aj osobnostné vlastnosti učiteľa. Študentov najmenej z uvedených možností kladne motivuje k štúdiu náročnosť učiteľa k študentom. Je zaujímavá skutočnosť, že činitele, ktoré študenti uvádzali v predchádzajúcej otázke ako najviac motivujúce, uviedli aj ako absentujúce zo strany učiteľov. 53 % študentov oceňuje ako najdôležitejšiu pozitívnu motiváciu dobrú organizáciu vyučovacieho procesu, ale rovnaký podiel študentov označuje tento činiteľ ako absentujúci zo strany učiteľov. Na navodenie kladnej motivácie k štúdiu štvrtine študentov zo strany učiteľov najviac chýbajú osobnostné vlastnosti učiteľa ako empatia, ľudskosť, česťnosť, zásadovosť, objektívnosť, sebaovládanie, spravodlivosť. Najviac študentom zo strany učiteľa prekáža nejasné a nezrozumiteľné vysvetľovanie učiva, uviedla ju takmer polovica opýtaných na 1. mieste. Ďalšími často uvádzanými prekážkami sú málo vedomostí získaných

na vyučovacej hodine/veľa zbytočných neužitočných vedomostí získaných na vyučovacej hodine a neobjektívne hodnotenie vedomostí. Najmenej študentom prekáža obmedzenie možnosti klásť otázky.

Až polovica dopytovaných študentov uviedla možnosť „učitelia jednáajú so študentmi rezervovane a s odstupom“. 22,73 % študentov si zvolilo variantu „jednáajú so študentmi ohľaduplne a s pochopením“ a 15,15 % študentov uviedlo možnosť „jednáajú rovnocenne“. 51,52 % študentov uprednostňuje a za motivujúci považuje partnerský pracovný štýl. Viac ako tretina respondentov (31,82 %) preferuje demokratický pracovný štýl. 13,64 % študentov považuje za motivujúci liberálny pracovný štýl. Direktívny a ľahostajný štýl práce je uvádzaný ojedinele alebo vôbec. Pri hodnotení študijných výsledkov až 38 % študentov má pocit, že učitelia ich hodnotia spravodlivo a objektívne. Ďalšia štvrtina opýtaných si zvolila možnosť „majú svojich obľúbencov“. Odpoveď „hodnotia študentov podľa prvého dojmu“ si vybrala taktiež takmer štvrtina študentov z celkového počtu dopytovaných.

Pedagóg musí viesť študenta povzbudiť v jeho práci. Vhodným motivačným prostriedkom je určite povzbudenie (62 %), pochvala, na niektorých študentov pôsobí motivačne dobre mienená kritika. Nepriaznivo na motívy činnosti študentov pôsobí zdôraznenie nedostatkov študenta, ľahostajnosť a nedôvera v študenta. 56 % študentov uviedlo pri otázke ako vnímate interakciu učiteľ-študent, možnosť „majú snahu nás len odučiť, nezaujímajú sa o naše študijné výsledky, problémy“. Druhou najčastejšou odpoveďou je možnosť „akceptujú nás a majú pre nás pochopenie“ (24,24 %). Za najdôležitejší atribút kvalitného učiteľa a za najviac motivujúci faktor k štúdiu považujú študenti odbornú úroveň učiteľa, často uvádzanými sú pedagogické majstrovstvo učiteľa, neformálna autorita alebo životné skúsenosti. Z osobnostných vlastností 37,88 % študentov považuje za najviac motivujúci faktor k štúdiu spravodlivosť. Ako prvé v poradí sa často umiestňuje aj pozitívny vzťah k práci (mladým ľuďom) 27,27 %. Najčastejšie boli v prvej trojici vlastností označené spravodlivosť, pozitívny vzťah k práci, objektívnosť a inteligencia. Osobnostné vlastnosti ako sebaovládanie a talent nepovažujú študenti za motivujúce a dôležité atribúty pre kvalitného učiteľa.

Vyhodnotenie hypotéz

H1: Predpokladáme, že osobnostné vlastnosti učiteľa sú pre študentov rovnako motivujúce k učeniu ako jeho odbornosť a pedagogické zručnosti. → **potvrdená**

Respondenti oceňujú ako najdôležitejšiu pozitívnu motiváciu dobrú organizáciu vyučovacieho procesu. Dôležitú

motivačnú úlohu zohrávajú odbornosť aj osobnostné vlastnosti učiteľa.

H2: Predpokladáme, že študentom na navodenie motivácie k štúdiu zo strany učiteľa absentujú kladné osobnostné vlastnosti. → **potvrdená**

Najčastejšie uvádzané ako absentujúce zo strany učiteľa sú dobrá organizácia vyučovacieho procesu a osobnostné vlastnosti.

H3: Predpokladáme, že študentom najviac prekáža na učiteľovi jeho neadekvátny prístup k študentom.

→ **nepotvrdená**

Najviac študentom zo strany učiteľa prekáža nejasné a nezrozumiteľné vysvetľovanie učiva, uviedla ju takmer polovica opýtaných na 1. mieste. Ďalšími často uvádzanými prekážkami sú málo vedomostí získaných na vyučovacej hodine/ veľa zbytočných neužitočných vedomostí získaných na vyučovacej hodine a neobjektívne hodnotenie vedomostí.

H4: Predpokladáme, že učitelia jednáajú so študentmi ako s rovnocennými partnermi alebo ohľaduplne a s pochopením. → **nepotvrdená**

Polovica z dopytovaných študentov uvádza alternatívu, že učitelia s nimi jednáajú rezervovane a s odstupom.

H5: Predpokladáme, že študentovi najviac vyhovuje demokratický štýl riadenia výchovno- vzdelávacieho procesu. → **nepotvrdená**

Nadpolovičná väčšina študentov považuje za motivujúci partnerský pracovný štýl. Viac ako tretina respondentov preferuje demokratický pracovný štýl.

H6: Predpokladáme, že študenti vnímajú hodnotenie ich študijných výsledkov ako spravodlivé a objektívne.

→ **potvrdená**

Až 38 % študentov má pocit, že učitelia ich hodnotia spravodlivo a objektívne. Štvrtina študentov uvádza možnosť, že učitelia majú svojich obľúbencov. Odpoveď hodnotia študentov podľa prvého dojmu si vybrala takmer štvrtina študentov z celkového počtu dopytovaných.

H7: Predpokladáme, že študent očakáva od učiteľa pri hodnotení študijných výsledkov pozitívny prístup (povzbudenie a motivácia, pochvala za dobré výsledky) → **potvrdená**

Respondenti jednoznačne uprednostňujú povzbudenie a motiváciu ako najadekvátnejší prostriedok k dosahovaniu lepších študijných výsledkov. Na druhom mieste uvádza-

jú dobre mienenú kritiku (preferencia – muži), na treťom mieste v poradí je pochvala.

H8: Predpokladáme, že študenti majú dojem, že učitelia ich v štúdiu podporujú a snažia sa vyzdvihnúť, to čo vedia.
→ **nepotvrdená**

Až 56 % študentov uviedlo možnosť, že učitelia majú snahu ich len odučiť, nezaujímajú sa o ich študijné výsledky a problémy. Druhou najčastejšou odpoveďou je možnosť akceptujú ich a majú pre nich pochopenie (24,24 %).

H9: Predpokladáme, že z osobnostných vlastností učiteľa sú charakterovo-vôľové (čestnosť, spravodlivosť, objektívnosť) a intelektuálne vlastnosti (inteligencia, talent) rozhodujúce pre motiváciu študentov k učeniu. → **potvrdená**

Najčastejšie boli v prvej trojici vlastností označené spravodlivosť, pozitívny vzťah k práci, objektívnosť a inteligencia.

H10: Predpokladáme, že názory študentov ohľadom požiadaviek na osobnosť učiteľa motivujúceho k učeniu budú ovplyvnené ich pohlavím a ročníkom štúdia. → **potvrdená**

Dôležitú motivačnú úlohu pripisujú všetci študenti bez rozdielu pohlavia a ročníka štúdia dobrej organizácii vyučovacieho procesu, odbornosti a osobnostným vlastnostiam učiteľa.

Rozdiely v odpovediach boli zaznamenané napr. pri spôsobe jednaní učiteľov so študentmi. Takmer 58 % žien uvádza, že učitelia s nimi jednájú rezervovane a s odstupom. Tretina mužov sa priklonila k uvedenej možnosti, ale druhá tretina si zvolila možnosť jednájú s nami ohľaduplne a s pochopením. Študenti jednotlivých ročníkov štúdia sa najčastejšie prikláňajú k možnosti jednájú s nami rezervovane a s odstupom. Ďalšie rozdiely boli uvádzané v pracovnom štýle pedagóga, ktorý považujú študenti za motivačný. Ženy uvádzajú partnerský pracovný štýl ako motivačný, u mužov prevláda demokratický štýl.

Partnerský a demokratický štýl vyhovuje skôr študentov 4. ročníka a študenti 1. ročníka pripúšťajú okrem uvedených štýlov aj liberálny štýl práce. Ďalšia otázka sa týkala hodnotenia študentov pedagógmi. Štruktúra odpovedí podľa pohlaví je rozdielna v tom, že kým ženy výraznejšie preferujú možnosť spravodlivo a objektívne (33,33 %) a hodnotia podľa prvého dojmu (28,89 %), u mužov takmer polovica dopytovaných uvádza možnosť, že sú hodnotení spravodlivo a objektívne. Variantu hodnotia študenta na základe vedomostí z ostatných predmetov a variantu hodnotia podľa vzhľadu uvádzajú iba ženy vo 4. ročníku. Veľká časť študentov (45 % žien a 48 % mužov, 58 % študentov 1. ročníka a 39 % študentov 4. ročníka) poukazuje

na negatívne stránky pedagógov aplikované v hodnotiacom procese študentov, konkrétne skutočnosť, že majú svojich obľúbencov a hodnotia podľa prvého dojmu.

Z hľadiska dosahovania lepších študijných výsledkov očakávajú od učiteľov ženy jednoznačne povzbudenie a motiváciu, muži skôr dobre mienenú kritiku. Z pohľadu ročníka štúdia študenti štvrtého ročníka si jednoznačne zvolili variantu povzbudenie a motivácia, prváci majú odpovede menej jednoznačné. Nadpolovičná väčšina sa prikláňa k možnosti povzbudenie a motivácia, dobre mienenú kritiku si vybrala štvrtina respondentov a takmer 20 % študentov si zvolilo pochvalu ako najadekvátnejší prostriedok. Pri zhodnotení interakcie učiteľ verzus študent sa ženy a študenti 4. ročníka výraznejšie prikláňajú k možnosti, že učitelia majú snahu len odučiť, nezaujímajú sa o naše študijné výsledky a problémy. Názory mužov a študentov 1. ročníka sa delia medzi variantu majú snahu len odučiť a variantu akceptujú nás a majú pre nás pochopenie. Študenti bez rozdielu pohlaví a ročníka štúdia najčastejšie uvádzali ako najviac motivačné osobnostné vlastnosti ako spravodlivosť, pozitívny vzťah k práci, objektívnosť a inteligenciu.

Učiteľovu osobnosť treba chápať ako organický súhrn učiteľových vedomostí a spôsobilostí, osobných vlastností a spôsobov správania. Jeho odborná úroveň musí podstatne presiahnuť okruh učebnej látky, ktorú prednáša, vyžaduje si všeobecné vzdelanie, širší kultúrny, filozofický a spoločenský rozhľad, ako i poznanie hlbších súvislostí poznatkov. Učiteľ by mal poznať metódy, postupy, formy a prostriedky výchovy a vzdelávania, poznať objekt výchovy – študenta, poznať svoje možnosti pôsobiť na študentov, dosah svojho pôsobenia, ďalej sú to požiadavky na logické myslenie, umenie získať a udržať si pozornosť študentov, dôležitý je morálny profil a etiketa pedagóga. Väčšiu váhu a väčší vplyv na pedagogický výkon bude mať kvalita základnej učiteľskej prípravy, pedagogická zrelosť stelesnená v optimálnej dĺžke praxe, intenzita a kvalita ďalšieho vzdelávania a ďalšie faktory ako napríklad zdravotný stav.

Ing. Denisa Hanáčková, PhD.

Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja SPU Nitra

(Zoznam literatúry je k dispozícii u autora)

OSLAVY S HORKOŠŤOU KÔRKY CHLEBA NA JAZYKU

Napriek tomu, že sa mnohokrát ponosujeme nad nedostatkami a kritické oko nám tlačí od úst skôr vety o tom, čo všetko nefunguje, mali by sme si povedať, že máme šťastie. Ako členovia OECD žijú občania Slovenska a Českej republiky medzi tridsiatimi najrozvinutejšími štátmi. Nachádzame sa v prvej osmine krajín, kde sa ľuďom žije na svete najlepšie a kde národné vlády uznávajú princípy demokratickej spoločnosti a trhovej ekonomiky.

O tom, že tento stav nie je samozrejímavý a že v 21. storočí sú na svete stále miesta, kde ľudia umierajú od hladu, sme hovorili i na slovenských oslavách Svetového dňa potravín v Nitre, ktoré každoročne vyhlasuje Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo – FAO. Vo viac ako 150 štátoch sveta sa v dňoch okolo 16. októbra častejšie ako inokedy skloňujú problémy so zásobovaním potravinami v rozvojových krajinách sveta, v dôležitosti miestnej produkcie poľnohospodárskych komodít, ale i v racionálnej výžive nevyhnutnej pre zdravý vývoj populácie v rozvinutých štátoch. Tento rok bolo hlavným mottom osláv „Spoločne proti hladu“, čo potvrdila i celosvetová petícia, ktorej podporením by sme mali primäť vlády jednotlivých štátov, aby otázku nedostatku potravín vnímali ako prioritnú. A to, že k tejto téme nie sú obyvatelia „šťastnejších kútov sveta“ ľahostajní, sa potvrdilo i počtom podporených účastníkov petície na stránke 1billionhungry.org. Pokiaľ v predvečer Svetového dňa potravín aktivitu podporil necelý milión ľudí, už o dva týždne neskôr to bolo o 700 tisíc obyvateľov viac.

Na národných oslavách sa okrem pracovníkov výskumných, štátnych a príspevkových organizácií rezortného ministerstva, ktorí mohli on-line podporiť petíciu, zúčastnili aj pedagógovia a študenti stredných a vysokých škôl. Práve tí mladší sa v Nitre prezentovali aj v prehliadke odborných zručností, ktoré predviedli na pekárenských a cukrárenských výrobkoch.

Žiaci Strednej odbornej školy v Topoľčanoch pripravili pre ministra pôdohospodárstva a regionálneho rozvoja kôš plný chleba, ktorý je možné vnímať aj ako symbol, že mladá generácia je ochotná podieľať sa na budúcej obžive. Dar prevzal zástupca ministerstva, ktorí prisľúbil, že aj keď sa minister na národných oslavách nezúčastnil, kôš od žiakov mu odovzdá. Dôležitosť a opodstatnenosť chleba vo výžive obyvateľstva si všetci zúčastnení uvedomili i v prednáškach účinkujúcich, keď sa dozvedeli, že nedostatkom potravín trpí približne 930 miliónov ľudí na celom svete. „Situácia je oproti minulému roku podľa FAO o niečo lepšia. Vtedy sme v dôsledku nárastu cien základných poľnohospodárskych komodít hovorili o počte hladujúcich, ktorý presahoval jednu miliardu. Napriek miernemu poklesu sa nemôžeme na súčasný stav pozeráť optimisticky,“ uviedla Mária Kadlecká, bývalá regionálna riaditeľka FAO pre Európu a strednú Áziu a v súčasnosti pedagogička na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre.

O tom, že sa neplnia závery Svetového potravinového summitu z roku 1996, keď sa štáty zaviazali znížiť počet hladujúcich ľudí na polovicu je zjavné. Napriek tomu sa FAO pôvodnej myšlienky nevzdáva a verí, že sa mu podarí znížiť počet hladujúcich ľudí vo svete aj v budúcom roku a to i napriek nárastu cien hlavných rastlinných komodít na svetových burzách.

Juraj Huba, SPU Nitra

NENECHME SI VZÍŤ POHODU PO DOBRÉ PRÁCI

Černá vize stávajícího vývoje v zemědělství počítá s tím, že na 3,5 milionech hektarů zemědělské půdy postačí 30–35 tisíc pracovníků, což je úbytek 95–100 tisíc pracovníků a míst. Přitom toto minimum lidí je sto zajistit údržbu krajiny bez větších negativních dopadů na životní prostředí.

Kdyby skutečně došlo k tomuto černému scénáři, zhroutí se zemědělská soustava a bude to mít nadozobné následky v životě na venkově. Jeden pracovník přináší do státní pokladny zhruba 225–250 tisíc korun ročně jen tím, že platí sociální a zdravotní pojištění. Když připočteme pojištění a zdanění přepočtených příjmů, celkem jde

o 21,5–25 miliard korun za rok. Oproti tomu vzniká tím, že zemědělec ztratil zaměstnání, nárok na podporu. U uvedeného počtu nezaměstnaných farmářů je ročně potřeba, aby stát vydal až zhruba 6 miliard korun. Navíc dojde k dalšímu vysídlování venkova se všemi dopady na infrastrukturu a sociální problematiku.

To jsou chmurná sdělení na závěr roku. Pan premiér Petr Nečas nám ale v Lucerně na shromáždění zemědělců, které se konalo 23. listopadu, nic příjemného neřekl, a naopak ubezpečil, že na dorovnání Top-Up (národní doplňkové platby k přímým podporám), což je 4,8 miliardy, nejsou peníze. Dostanete nulu, vzkázal venkovu, a na mně je, nemalovat sice čerta na zeď, ale uvést realitu, k níž směřujeme. Chtěli jsme po státu jen polovinu z nároku stvrzeného přístupovými dohodami vládou ČR. Současná vláda, která závazky po svém nástupu převzala, by je měla ctít alespoň z této poloviny, což je 2,4 miliardy korun.

Závěr roku bývá ale nejen časem bilancování, ale i přáním do období příštího. Všem lidem na venkově – nejen zemědělcům – a našim občanům ve městech přeji, aby tady zůstalo zemědělství v plné síle, nepodsouvala se mu zbytečnost, a krajina dál mohla hýřit barvami krásné žluté řepky, pole s obilím na poryvy větru reagovala tichým šumem klasů a překrásné kvítky brambor zdobily podzimní krajinu. Pak si můžeme už jen přát plné stoly dobrot z našich regionů a pohodu, k níž se vždy po práci každý rád uchyluje.

Ing. Jan Veleba, prezident Agrární komory ČR

IMPROVIZOVANÍM BY SME NIČ NEDOSIAHLI

Minulý rok, v neskoršom jesennom období, mi pri jesenných záhradníckych prácach zazvonil mobil. Nemenované, ale renovaného vydavateľstvo učebníc ma požiadalo o obrázky týkajúce sa dodržiavania zásad bezpečnosti a ochrany zdravia pri chemickej ochrane ovocných drevín. Pri takejto pocte a zároveň i demonštrovaní práce sa môžete vybrať dvomi smermi – buď postrek urobíte čistou vodou – veď z fotografie to nikto nezistí – alebo sa ako učiteľ odborných predmetov budete držať jednej z pedagogických zásad a to prepojenia teórie s praxou, a preto spojíte slúbené s užitočným tak, že vykonáte chemickú ochranu. Pre mňa iná voľba, než tá druhá, neexistovala.

Po tomto rozhodnutí bolo potrebné vybrať ešte niekoľko ďalších správnych variant – miesto, drevinu a postrekový preparát. V uvedenom čase bolo práve vhodné obdobie na preventívny jesenný postrek broskyň proti kučeravosti listov, spôsobených hubou *Taphrina deformans*. Broskyňa bola k dispozícii ihneď, ale pozadie ma príliš nenadchlo. Keď ale nie je iná možnosť, musíte sa uspokojiť s tým, čo je k dispozícii. Omnoho významnejším faktorom v mojom prípade bolo, že som mal možnosť vybrať si zo širokého spektra výrobkov spoločnosti Vebi Istituto Biochimico s.r.l., s ktorou má naša škola dlhoročnú spoluprácu. Výrobky som sústredil a za účelom optimálneho riešenia situácie som pozorne preštudoval všetky etikety. Napokon som sa po didaktickej i odbornej stránke rozhodol pre **mednatý fungicíd Vebirame Flow**. Didaktická kvôli tomu, že jeho zelenomodrá farba bude po aplikácii jasne viditeľná i na fotografii. Po odbornej stránke som rozhodnutie upriamil tak, že som nepredpokladal rezistenciu pôvodcu ochorenia na mednatý prípravok v jesennom období. Zároveň som bol presvedčený, že prípravok veľmi dobe priľne na ošetrované miesto a po zaschnutí bude ťažko zmývateľný dažďom. Táto alternatíva sa aj potvrdila a na dôvažok bol ošetrovaný strom počas zimy a začiatkom jari i farebne dobre identifikovateľný.

I keď cieľ – získanie hodnoverných fotografií – už bol splnený, začatá práca spojená s ošetrovaním stromu ma motivovala pokračovať ďalej nielen z dôvodu dosiahnutia dobrého zdravotného stavu dreviny, ale aj posunutia získaných informácií výrobcovi. Na jar sa pokračovalo s preparátom **Crittodina** – obsahujúcim účinnú látku **dotine**. Vtedy som ešte vôbec nepredpokladal aká bude v našich podmienkach nepriaznivá situácia s kučeravosťou. Tá doslova zúrila v širokom okolí i u veľmi

skúsených pestovateľov, ale v mojom prípade sa vôbec neprejavila. Výsledkom nebola iba optimálne sa vyvíjajúca koruna broskyne so zdravými listami, či veľmi dobrá úroda broskyň. Dôležitejšie bolo nielen to, že som si overil poskytnuté a v rámci EÚ povolené prípravky pre naše klimatické a v roku 2010 aj extrémne podmienky, ale hlavne to, že som odbornometodicky prispel k informovaniu iných pestovateľov.

Za najdôležitejšie osobne považujem to, že som sa neuchýlil k improvizovaniu, pretože súčasná legislatíva na používanie chemických prípravkov v školách je veľmi citlivá a až príliš prísna. Paradoxom je pritom fakt, že v záhradkárskych potrebách si tieto prípravky pritom môžete bez problémov zakúpiť. V školstve sa zabúda však na to, že s nimi pracujú odborní učitelia. Ak chceme, aby z nich a zo žiakov boli skutoční odborníci musia dostať možnosť, aby zásadu odbornosti vo výchovno-vzdelávacom procese uplatňovali cestou praktického riešenia vzniknutých situácií a nie improvizáciou.

Ján Piešťanský

SOŠ poľnohospodárstva a služieb na vidieku, Trnava

EXKURZE DO FRANCIE

z Velké Chuchle k Vítěznému oblouku

Ve dnech 30. 9. – 5. 10. 2010 žáci Střední školy dostihového sportu a jezdeckví v Praze-Velké Chuchli měli možnost navštívit obdobnou školu, některá tréninková centra a významný dostih CENU VÍTĚZNÉHO OBLOUKU ve Francii.

Po noční jízdě autobusem byla první zastávkou dostihová škola AFASEC v Chantilly, kde nás přivítal její ředitel. Společně se svými kolegy nás seznámil s tamním vzdělávacím systémem, který je podobný našemu, prohlédli jsme si areál a stáje školy s vlastní tréninkovou dráhou. Po malém občerstvení jsme viděli největší francouzské tréninkové centrum, kde je ustájeno přes 2500 koní, které je rozděleno na několik částí: Les Aigles, Lamorlaye, Coye-la-Forêt, Avilly-St-Léonard a Piste des Lions nedaleko zámku Chantilly. Centrum nabízí dostihové elitě 120 hektarů travnatých drah, 120 km písčitých drah s kvalitním pískem na vápencovém podloží, dráhu se speciálním povrchem z umělých vláken a písku, využívanou za každého počasí, dráhu pro překážkové koně. Dráhy jsou pečlivě upravovány 3–10x denně. Prohlédli jsme si muzeum a dostihovou dráhu, kde se běhá Prix Jockey Club (Derby) a Prix Diane (obdoba Oaks), pak nás autobus dovezl do hostelu v Paříži.

Další den byly na programu nejznámější památky: katedrála Notre-Dame, která je považována za jeden z nejkrásnějších příkladů francouzské gotické architektury, Louvre – největší muzeum na světě, Vítězný oblouk, který nechal postavit v letech 1806–1836 Napoleon Bonaparte na počest vítězství v bitvách nebo Eifelovka – 324 m vysoká ocelová věž. Odpoledne se konaly na závodišti v Longchamp dostihy, běhal svěřenec v Čechách působícího trenéra Šavujeva Shamalgana a část z nás se vydala ho sledovat. V areálu jsme potkali několik dostihových příznivců z Velké Chuchle.

První říjnovou neděli jsme se vydali sledovat QATAR PRIX DE L'ARC DE TRIOMPHE (Cenu Vítězného oblouku) a výkony známých žokejů jako je např. L. Dettori, O. Peslier, C. Soumillon, G. Mossé, Y. Také, M. Ebina, K. Fallon, J. P. Murtagh, D. Bonilla, S. Pasquier, R. L. Moore, C. P. Lemaire a dalších. V hlavním dostihu zvítězil anglický kůň Workforce s žokejem Ryanem Moorem, který se v r. 2003 stal šampionem mladých jezdců v Anglii a v letech 2006 a 2008 anglickým žokejem-šampionem. V r. 2010 vyhrál anglické a irské Oaks a derby s Workforcem. Trenérem vítězného koně je Sir Michael Stoute, který trénuje od r. 1972 a desetkrát získal anglický trenérský šampionát.

Cenu Vítězného oblouku vyhrál jeho kůň poprvé. Majitelem Workforce je třiaosmdesátiletý saúdský šejk Chalid Abdulah, který vlastní dostihové koně nejen v Evropě, ale také ve Spojených státech. Byl nejlepším dostihovým majitelem v r. 2000. Cenu Vítězného oblouku získal poctivě.

Další den jsme se vydali do tréninkového centra Maisons-Laffitte, kde je v tréninku přibližně 800 koní a poskytuje ideální podmínky hlavně pro překážkáře. Je zde 90 hektarů písčivých drah a 40 hektarů travnatých drah, které jsou vybaveny automatickým zavlažovacím systémem. Trenéři mohou volit několik možností. Např. Adam Ring nabízí „velkou cestu“ – tj. 950 metrů dlouhou dráhu s pěti 105 cm vysokými překážkami, „střední cestu“ – tj. 450 metrů dlouhou dráhu se čtyřmi 80 cm vysokými překážkami a „malou cestu“ s pěti 70 cm vysokými překážkami. Dále dráhu s překážkami: vodní příkop, živý plot, bullfinch, zeď a další překážky pro zlepšení skokových schopností koní. Několik let zde pracoval také absolvent naší školy, Pavel Vítek, syn jednoho z našich nejlepších trenérů Františka Vítky.

Na zpáteční cestě jsme se zastavili ještě v historickém městě Remeši, kde se nechávali korunovat francouzští králové a zde jsme navštívili katedrálu. Exkurze, která byla zajištěna z prostředků grantu OPPA, byla pro naše žáky přínosem, protože mohli načerpat mnoho užitečných a zajímavých informací z francouzského dostihového prostředí a seznámit se slavnostní atmosférou Ceny Vítězného oblouku.

Ing. Marcela Sýkorová, SŠDSaJ ve Velké Chuchli

ZAČAL 3. ROČNÍK PŘEHLÍDKY ČESKÉ RUČIČKY 2011

Celostátní ocenění propaguje význam učňovského školství

...Myšlenka zvýšit prestiž učebních oborů a učňovského školství jako takového je nesmírně potřebná... Lidé mají různé schopnosti, různá nadání, různé ambice. Vytváření atmosféry, že některá povolání jsou důležitější a prestižnější než jiná, je od samého počátku špatné a mylné. Naše společnost potřebuje velmi pestrout paletu schopných odborníků v nejrozličnějších činnostech. Velmi dobře víme, že stále více hrozí, že západní demokracie přestanou vyrábět a stanou se zcela závislé na dovozech. A současně platí, že nejdůležitější je, aby člověk cítil, že jeho práce je užitečná. A taková může být pouze v případě, že ji dělá s radostí, protože v ní rozvíjí svá přirozená nadání. Jen tak se stává tvůrčí – bez ohledu na obor...

Z „Pozdravu prezidenta republiky účastníkům a vítězům soutěže České ručičky“

V těchto dnech se již naplno rozjíždí zápolení žáků středních odborných škol a středních odborných učilišť o ocenění s názvem **České ručičky**. Získá ho dvacítko žáků, která své schopnosti prokáže v národních, případně mezinárodních soutěžích odborných dovedností vybraných oborů. V této dvacítkě soutěží je třikrát zastoupen resort zemědělství, a to soutěžení s dlouholetou tradicí.

Je to **Kopidlenský kvítek** – soutěž pro žáky zahradnických a zemědělských učilišť, středních zahradnických a zemědělských škol z České republiky i zahraničí, dále **Dřevorubec junior** – Mistrovství České republiky v práci s motorovou pilou žáků učebního oboru Mechanizátor lesní výroby a do třetice tradiční celostátní soutěž žáků učebního oboru **Opravář zemědělských strojů**. Cílem přehlídky však není pouze ocenit talentované žáky, ale zároveň i zvýšit povědomí o významu učňovského školství mezi žáky i jejich rodiči. V současném období lze totiž v České republice sledovat snížení prestiže jednotlivých řemesel v očích veřejnosti včetně poklesu zájmu žáků o přípravu v učebních oborech.

Přehlídku České ručičky organizuje Jihomoravský kraj spolu s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem zemědělství, Ministerstvem průmyslu a obchodu, Svazem českých a moravských výrobních družstev, Hospodářskou komorou České republiky a Agenturou pro podporu podnikání a investic CzechInvest. Hlavním cílem akce je podpora rozvoje řemesel a posílení postavení a významu učňovského školství v České republice. Ve školním roce 2009/2010 se konal druhý ročník přehlídky, kdy si ocenění za své špičkové výkony v oborových soutěžích odneslo 20 žáků z 12 krajů České republiky.

Všichni ocenění žáci obdrželi čestné uznání s kopií perokresby rukou od akademického malíře Františka Hanáčka a umělecky ztvárněnou Zlatou plaketu. Z resortu zemědělství to byla vítězka Kopidlenského kvítku **Lucie Lízrová**

ze Střední školy zahradnické Kopidlno, v soutěži opravářů zemědělských strojů zvítězil **Zdeněk Krýsl** ze Střední odborné školy a SOU Sušice, a vítězem soutěže Dřevorubec junior se stal **Jan Zajíček** ze Střední školy hospodářské a lesnické Frýdlant v Čechách.

Letos k nim přibude dalších 20 laureátů. 8. října 2010 zvítězil v 17. ročníku Kopidlenského kvítku **Tomáš Svoboda** ze Střední odborné školy zahradnické a SOU Rajhrad. Další soutěže s resortním zaměřením proběhnou v roce 2011 – Dřevorubec junior 2011 se bude konat v dubnu ve Středním odborném učilišti lesnickém Křivoklát-Písky, v květnu přivítá SOŠ a SOU Sušice soutěž opravářů zemědělských strojů. Slavnostní galavečer aktuálního ročníku přehlídky s předáním zlatých plaket vítězům soutěží se uskuteční ve středu 22. června 2011 v prostorách brněnského Divadla Reduta. Akce bude opět koncipována jako slavnostní večer propagace potřeby řemeslných oborů a ocenění vítězů celostátních kol 20 vybraných soutěží odborných dovedností žáků středních škol konaných v ČR ve školním roce 2010/2011 za výsledky v nich dosažené.

Přehled soutěží i jejich výsledky, fotografie, zprávy pro média a další informace i aktuality jsou dostupné na webových stránkách přehlídky České ručičky na adrese <http://www.ceskerucicky.org/>

PhDr. Aleš Hradečný, MZe

PRVNÍ ČESKO-RAKOUSKÁ ZEMĚDĚLSKÁ VÝSTAVA

Ve dnech 23.-25. 9. 2010 se ve Znojmě uskutečnil 1. ročník První česko-rakouské zemědělské výstavy.

Pořadatelem akce byla Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Znojmo, Dvořákova 19. Výstava byla realizována přímo v budově školy, kde tělocvičnu na více než jeden týden obsadily zemědělské exponáty.

Představy o První česko-rakouské výstavě vznikaly postupně po celý uplynulý školní rok na základě partnerské spolupráce naší školy s odbornou školou v Poysdorfu a hospodářskou komorou v Mistelbachu (Rakousko). Termín výstavy, konec září, byl vybrán záměrně s cílem ukázat veřejnosti celou řadu zemědělských, zahradnických a vinařských exponátů. Na výstavě se prezentovaly obě spolupracující školy – odborná škola z Poysdorfu i domovská SOŠ a SOU ze Znojma. Jednotlivé obory se představily svými výrobky a postupem výroby od surovin po finální produkt. Základ výstavních expozic tvořily zemědělské výpěstky žáků a pracovníků školy a produkty českých firem. Většina vystavovatelů byla ze znojemského regionu, nejvzdálenější vystavovatel byl ze Středočeského kraje. Jednalo se o prvovýrobce zemědělské produkce, především pěstitele zeleniny a ovoce. Představily se zde podniky pro zpracování obilí a výrobu krmných směsí, konzervárny a vinařské firmy. Ve velké míře byly zastoupeny pekárny a cukrářská výroba s ochutnávkami svých výrobků. Drobná zahradní mecha-

nizace a moderní traktory podtrhly zemědělské zaměření výstavy. Vystavované exponáty doplnily aranžérské kompozice z živých květů a rostlinného materiálu. Na přípravě výstavy se podíleli žáci ze všech oborů školy. Pro vystavovatele byla připravena soutěž o nejlepší výpěstek v kategorii žák školy a ostatní vystavovatelé. Samostatnou hodnocenou kategorií byl výpěstek „kuriozita“. Toto ohodnocení získala exotická ačokča, kterou mohli zájemci i ochutnat.

Na slavnostním zahájení výstavy se zúčastnili významní hosté: člen Rady Jhm kraje ing. Pavel Balík, zastupitelé města Znojma a vážení hosté z Rakouska – předseda Krajské hospodářské komory v Mistelbachu pan Johann Fally a paní Maria Kellerová ze Sdružení rakouských zemědělků. Výstavu zahájil pan ing. Josef Brouček, ředitel pořádající školy. Své příspěvky přednesli i ředitel partnerské rakouské školy, dipl. ing. pan Martin Faber a vzácní hosté z Rakouska a ČR.

Z ústních i písemných ohlasů návštěvníků zněla chvála a pozitivní hodnocení pořádané akce. Všichni zúčastnění vystavovatelé i návštěvníci, kteří svůj názor mohli zapsat do pamětní knihy, vyjádřili svoji spokojenost a jejich myšlenky už patřily budoucímu ročníku v roce 2011.

Marie Mrňová, SOŠ a SOU Znojmo

ARANŽÉRSKÝ PODZIM

Žáci Střední školy a Základní školy, Nové Město nad Metují, pracoviště Opočno se v říjnu zapojili do zajímavých aktivit.

Dne 7. 10. 2010 se konal ve Střední zahradnické škole v Kopidlně již 17. ročník soutěže „Kopidlinský kvítek“. Naši školu tradičně reprezentovaly dívky oboru vzdělávání Květinářské práce – květinářské a aranžérské práce. Soutěž se skládala ze tří částí. My jsme se zúčastnili pouze části aranžérské, neboť poznávání rostlin dle latinských názvů a roubování není v učivu Odborného učiliště. Letos soutěžilo celkem 24 dívek a chlapců např. z Prahy, Kopidlna, Rajhradu, Litomyšle, z naší školy žákyně Jana Lebedová a Veronika Bartošová. Prvním úkolem bylo aranžování „Podzimní kytice“ – téma předem známé, na které se připravovali soutěžící doma. Vzhledem k tomu že našim žákyním se oznámila účast na soutěži pouze tři dny předem, nemohly se řádně připravit, a tak obsadily poslední místa. Zadání druhého úkolu „Překvapení“ se všichni dozvěděli těsně před soutěží. Byla to „Vypichovaná miska“, se kterou

se naše dívky vypořádaly celkem dobře. J. Lebedová obsadila 9. místo a V. Bartošová 19. místo. Přesto, že nejsme specializovaná zahradnická škola, děvčata dokázala, že v této konkurenci obstojí.

Ve dnech 8.–10. října pořádali zahrádkáři v Častolovicích tradiční podzimní výstavu pod názvem „Zahrada východních Čech“. Také letos se naše škola představila se svojí krásnou expozicí a obohatila výstavu o výrobky a oranžérie našich žáků. Od pořadatelů jsme se dočkali slov díky za účast na výstavě, obdivu nad šikovností žáků školy a uznání práce pedagogů, kteří s žáky pracují. O čtrnáct dní později 22. října uspořádal ve svých prostorách Úřad

práce v Pardubicích prezentační výstavu středních škol pro žáky základních škol Pardubicka. Naše škola se zúčastnila se svojí expozicí obohacenou o ukázky práce našich žáků. Zájemce, kteří nás navštívili, jsme seznámili s naší školou a pozvali je na osobní prohlídku k nám v rámci „Dne otevřených dveří“.

Ing. Dagmar Mlatečková

SŠ a ZŠ, Nové Město nad Metují, pracoviště Opočno

NEOBHOSPODAŘOVANÉ POZEMKY

Prostor pro invazní druhy rostlin, 10. díl

Pěťour malolůbný (*Galinsoga parviflora*), **pěťour srstnatý** (*Galinsoga quadriradiata*, synonymum *Galinsoga ciliata*).

Stejně jako v mnoha jiných případech invazních rostlin se začal i pěťour pěstovat pravděpodobně v botanických zahradách jako zajímavý příklad jihoamerické květeny. V Evropě jsou známy první údaje z botanické zahrady v Paříži z r. 1785, pravděpodobně se jednalo o pěťour malolůbný. V té době se pěťoury ještě příliš nerozlišovaly.

Dnes je **pěťour malolůbný** u nás zcela běžný plevel, který pochází z andské části Jižní Ameriky. Je to jednoletka až 60 cm vysoká, s lysou větvenou lodyhou, s vstřícnými listy 6–9 cm dlouhými a 4,5–6 cm širokými. Květenství je úbor jen 3–6 mm v průměru, který se skládá z malého počtu květů. Úbory skládají další větvené květenství, stopky úborů jsou přitiskle chlupaté. Okrajových jazykovitých květů úborů je obvykle 5, jsou bílé, poměrně krátké, pouze samičí. Střed úboru se skládá ze 20–35 žlutých trubkovitých květů, které jsou oboupohlavné. Plody jsou nažky, lišící se poněkud podle původu. Z okrajových květů jsou oblejší, ze středových hranatější. Pěťour kvete od května do října a na jedné rostlině může dozrát až 6000 nažek, které jsou dobře klíčivé. Je to plevel okopanin, roste i na zahradách, v parcích, na rumištích, v kolejistích železnice, hlavně na území silně ovlivněném lidskou činností. Je to druh světlomilný nitrofilní, který je citlivý na mráz. Proto se méně vyskytuje ve vyšších polohách. Jinak je to druh u nás hojný.

První nálezy pěťouru malolůbného jsou doloženy z Chlumu u Třeboně (1880), Vraného nad Vltavou (1881), z Prahy a jejího okolí, od Lednice a od Olomouce. Opravdu hodně se začal šířit v 20. až 40. letech 20. století a dnes je hojný. Je to nejen obtížný plevel v okopaninách a zeleninových kulturách, ale také je to hostitel zemědělsky význam-

ných virů a hmyzu. Dnes je synantropně rozšířen po celém světě, především v mírném a subtropickém pásmu, i když jsou známy nálezy z nadmořské výšky 3 600 m n.m.

Pěťour srstnatý se liší od předchozího hustě a odstále štětinatou lodyhou, jazykovitými květy poněkud delšími v porovnání s poloměrem úboru, možná poněkud větším počtem trubkovitých květů v úboru. Kvete od června do října. Jeho nažky procházejí obdobím klidu, různě dlouhým podle období uzrávání. Klíčí obvykle 8 měsíců po dozrání, na světle a v teple (optimální je teplota 24°C, kolísání mezi 18–24°C klíčivost zvyšuje, kolísání mezi 10–24°C snižuje). Semena vydrží v půdě dlouhou dobu klíčivá. Pochází z andské oblasti Jižní a Střední Ameriky, kde roste na březích řek. V Americe je to velmi proměnlivý druh, jsou známy i případy rostlin s jazykovitými květy zbarvenými světle růžově až purpurově červeně. V Evropě nebyl dlouho odlišován od pěťouru malolůbného, proto údaje o začátku jeho šíření nejsou úplné. Je možné, že se v herbářích najdou ještě starší doklady o jeho růstu u nás. V Praze v botanické zahradě byl zřejmě pěstován od r. 1823, jako zplanělý je v Praze doložen z r. 1890. První evropské údaje zplanělých rostlin jsou zatím z Rumunska z r. 1853. Je to plevel, který roste na stejných místech jako pěťour malolůbný, zatím je u nás méně hojný. Dává přednost půdám bohatým na dusík a další živiny, hlinitým až jílovitým. Rozšířil se po celém světě a byl nalezen i v nadmořské výšce 3270 m n.m.

Likvidace pěťourů je obtížná, protože vytvářejí velký počet nažek, které se dlouho udržují klíčivé v půdní bance. Na malých plochách je nejvhodnější mechanické odstranění, vypleť před odkvětem. Chemická likvidace herbicidy je možná, rostliny se ale rychle přizpůsobují a u pěťouru srstnatého byla v r. 1991 ve Švýcarsku zjištěna rezistence na některé herbicidy.

RNDr. Jana Möllerová, Praha

VALNÁ HROMADA ASOCIACE

Školní květinová prodejna u vchodu do areálu Vyšší odborné školy zahradnické a Střední odborné školy zahradnické Mělník zbrzdila kroky účastníků Valné hromady „Asociace vzdělávacích zařízení pro rozvoj venkovského prostoru“.

V pěkných prostorách mělnické zahradnické školy se 25. listopadu 2010 sešli představitelé středních odborných škol a školních hospodářství. A kdo přijel dříve, mohl využít – k prohlídce i nákupu – lákavou nabídku vánočních vazeb a čerstvých květin. Vlastní zasedání členů Asociace se konalo v posluchárně školy za přítomnosti pozvaných hostů z ministerstva zemědělství, ministerstva školství, agrární komory a Ústavu zemědělské ekonomiky a informací.

V letošním roce je to už dvacáté setkání původně středních zemědělských, lesnických a potravinářských škol, školy rybářské a školních hospodářství, a proto si v následujícím článku připomeňme tato důležitá a pro školy přínosná léta, a to „perem“ těch, kteří pamatují vznik sdružení a na jeho dnešním dobrém fungování mají velký podíl. Příspěvek z letošního zasedání přineseme v lednovém čísle Zemědělské školy.

20 LET OD ZALOŽENÍ SDRUŽENÍ

Dne 28. června 1990 bylo na ustavující konferenci ředitelů středních odborných škol a školních hospodářství založeno Sdružení zemědělských, lesnických a potravinářských škol, školy rybářské a školních hospodářství ČR se sídlem v Humpolci.

Stalo se významným celorepublikovým koordinačním centrem a jeho úkolem bylo hájit zájmy uvedených škol (81) a školních hospodářství (46). Pracovalo podle schválených stanov a bylo prostředníkem při jednáních s ústředními orgány a institucemi – Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem zemědělství a jeho Institutem výchovy a vzdělávání, Ústavem vědeckotechnických informací – ÚVTI (později ÚZPI, nyní ÚZEI), Výzkumným ústavem odborného školství (nyní NÚOV), Agrární komorou, Pozemkovým fondem, Uníí zaměstnavatelských svazů a dalšími organizacemi. Spolupracovalo s vysokými školami a výzkumnými ústavy.

Po vzoru našeho Sdružení zakládaly některé školy podobná seskupení – asociace.

Ve Sdružení aktivně působily pracovní skupiny školní sekce (s pedagogickou a ekonomicko-právní skupinou) a sekce školních hospodářství (se skupinou legislativně-právní a skupinou účelovosti), které řešily aktuální úkoly jako přípravu nových pedagogických dokumentů, vydávání odborných učebnic, přípravu učebních pomůcek (videoprogramů), problematiku financování škol a školních hospodářství, další vzdělávání pedagogů a techniků-instruktorů, exkurze a stáže v cizině a podobně.

Velkou pomocí a posilou pro Sdružení byla spolupráce s Institutem vzdělávání a poradenství (dříve katedrou pedagogiky) České zemědělské univerzity v Praze (IVP ČZU) pod vedením PROF. ING. MILANA SLAVÍKA, CSc. a s Národním ústavem odborného vzdělávání v Praze zastoupeného ING. ZDEŇKEM HRADILEM, ING. ZORKOU HUSOVOU a ING. ZDEŇKOU SZEBESTOVOU. Vstřícné jednání a pomoc

jsme vždy nacházeli na ministerstvu školství a ministerstvu zemědělství u ING. RUDOLFY ŠPINAROVÉ, ING. FRANTIŠKA BURDY, ING. VOJTĚCHA ŠRÁMKA a ING. JOSEFA MATOUŠKA.

Na vydávání odborných učebnic (většinou přes nakladatelství Credit) a přípravě videoprogramů se mimo zkušených pedagogů středních odborných škol podíleli i pracovníci IVP ČZU. Pro další vzdělávání pedagogů a techniků, prováděné většinou ve spolupráci s příslušnými vysokými školami a výzkumnými ústavy, byla získána akreditace od MŠMT. Při Sdružení vzniklo Agrovideo, které půjčovalo filmy, diapozitivy a videoprogramy (získané převážně z ÚVTI) jednotlivým školám, ale i zájmovým organizacím. Sdružení se stalo hlavním vydavatelem časopisu Zemědělská škola – Pôhospodárska škola pod vedením redaktorky ING. ALENY KRAJÍČKOVÉ. Zveřejňovalo aktuální problematiku uvedené oblasti, sloužilo pro předávání a výměnu dobrých zkušeností a poznatků, informovalo o soutěžích žáků a závěrech jednání Sdružení s MŠMT, MZe a dalších zajímavostech vhodných pro využití na našich školách a školních hospodářstvích. Při organizování významných odborných soutěží žáků našich škol, historických výročí a zveřejňování osobností zemědělského a odborného školství měl a má velký podíl pedagog ING. JOSEF ROZMAN, CSc. z Moravské Třebové.

Prvním předsedou Sdružení byl zvolen ING. MICHAL SLOVÁK, bývalý ředitel SZeŠ v Rožnově p. R., který se v tomto roce dožil 80 let, blahopřejeme! Ve vedení Sdružení dlouhodobě působil bývalý ředitel Školního statku v Humpolci pan VÁCLAV MERUNKA (1992–1996 i ve funkci předsedy), bývalý ředitel Národohospodářské školy v Boskovicích ING.

JAROMÍR MUSIL, PH.D., bývalý ředitel SZeŠ v Humpolci ING. MIROSLAV ČERVENÝ a další ředitelé a pracovníci škol a školních hospodářství. Ve funkci tajemníka pracoval pan ING. FRANTIŠEK SAMEC, také bývalý ředitel SZeŠ v Humpolci a po něm paní LIBUŠE ZACHOVÁ, hospodářka této školy. Na dobré činnosti pedagogické komise Sdružení se dlouhodobě podíleli ING. FRANTIŠEK KUČTÍK, CSc., bývalý ředitel SOŠ v České Lípě, ING. MILAN TEKSL, bývalý zástupce ředitele SZeŠ v Humpolci, ING. JIŘÍ HUSA, CSc., bývalý ředitel SOŠ v Poděbradech (nyní vedoucí pracovník IVP ČZU) a další ředitelé škol. Za ekonomicko-právní skupinu uvádíme alespoň příkladnou činnost ING. JOSEFA DIVIŠE, bývalého ředitele SOŠ v Šumperku a ING. JOSEFA PLUCARA, bývalého ředitele SOŠ v Telči. V sekci školních hospodářství úspěšně působilo také mnoho ředitelů, například ING. JOSEF NEHYBA, ředitel ŠS (Školního statku) Roudnice n.L., ING. JOSEF MUSIL, bývalý ředitel ŠS Staré Město, ING. JAROMÍR BENEŠL, ředitel ŠS Opava, který působí v uvedené funkci doposud. Převážná většina porad, konferencí, školení a seminářů

probíhala na škole nebo školním statku v Humpolci a nebo IVP ČZU Praha.

V prosinci roku 2003 došlo k sjednocení a spojení našeho Sdružení a sdružení středních odborných učilišť a byla založena Asociace vzdělávacích zařízení pro rozvoj venkovského prostoru také se sídlem v Humpolci. Předsedou byl zvolen ING. JAN KOT, ředitel ISS Čeb, místopředsedou ING. BŘETISLAV KÁBELE, ředitel SOŠ České Budějovice. Současným předsedou Asociace je MGR. OTAKAR BŘEZINA, ředitel České zemědělské akademie v Humpolci a tajemnicí nadále zůstala paní LIBUŠE ZACHOVÁ. Význam Asociace se rozšířil o další spolupráci se současnými zřizovateli našich škol a školních hospodářství – s krajskými úřady.

Přejeme Asociaci hodně úspěchů v jejím poslání a záslužné činnosti. Pracovníkům uvedených škol a školních hospodářství, jejich žákům a absolventům pevně zdraví, hodně štěstí, odpovídající uplatnění a spokojenost v životě.

V Humpolci 24. 11. 2010 Václav Merunka, Miroslav Červený

V říjnovém čísle Zemědělské školy jsme uveřejnili první informační článek o níže uváděné mezinárodní konferenci a slíbili jsme vám další pokračování. Mezitím jsme obdrželi závěry a shrnutí ze dvou odborných sekcí a vzhledem k časovému odstupu vám přiblížíme opět i průběh dvoudenního jednání. Předpokládáme, že po získání sborníků příspěvků se k tématu vzdělávání učitelů opět vrátíme.

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE KE VZDĚLÁVÁNÍ 2. část

Česká zemědělská univerzita je významným vysokoškolským centrem orientovaným na výzkum, ale stejně tak je soustředěná péče věnována „EXCELLENCY IN EDUCATION“. O tom svědčí i skutečnost, že Institut vzdělávání a poradenství (IVP) již po několikáté organizoval konferenci k problematice odborného vzdělávání a přípravy učitelů.

Mezinárodní konference byla pořádána u příležitosti osmdesátého výročí organizované přípravy učitelů pro zemědělské, lesnické a příbuzné obory v České republice a uskutečnila se od 9. do 10. září 2010 v prostorách Studijního a informačního centra ČZU v Praze. Konference se zúčastnili pedagogové ze sekundárního a terciárního vzdělávání, a to z celkem patnácti zemí a čtyř kontinentů. Jak v úvodních přednáškách, tak i v sekcích byly v současné přípravě učitelů zřejmé tendence k rozvoji kompetencí pedagogů a k posilování jejich profesní sebereflexe. Pro přípravu učitelů odborných předmětů se jeví jako efektivní především aktivizační metody vedoucí k rozvoji prakticky uplatnitelných dovedností včetně posilování spojení s pedagogickou i odbornou praxí. Role učitele v odborném vzdělávání směřuje k facilitaci, pedagog se stává jedním z činitelů vzdělávacího procesu.

Druhý den konference byl věnován odborné exkurzi do soukromé farmy zaměřené na chov ovcí a do Školního

lesního podniku v Kostelci nad Černými lesy. Věříme, že mezinárodní konference vytvořila účastníkům prostor pro výměnu i střet názorů a kvalifikovanou profesní diskusi, i cestu k dlouhodobé spolupráci.

Příprava učitelů a učitelské kompetence (sekce A)

V sekci, kterou osobně řídil ředitel IVP ČZU prof. Ing. Milan Slavík, CSc., aktivně vystoupila se svými příspěvky i v následné diskusi většina účastníků. Zajímavé byly zejména zahraniční zkušenosti z Nizozemí, z Jihoafrické republiky a z Brazílie, kde bylo konstatováno, že řada uváděných osvědčených přístupů koresponduje s našimi poznatky a zkušenostmi v organizaci přípravy učitelů odborných zemědělských předmětů. Zajímavý byl pohled na rozvíjení programů dalšího vzdělávání učitelů na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích se zpětnou vazbou na praxi. Představeny byly zkušenosti IVP ČZU s přípravou učitelů a zvyšováním jejich kompetencí ze sociálně psychologické

ho hlediska, z hlediska odstraňování nežádoucích didaktických stereotypů, představeny byly také výstupy projektu PRO-SCHOOL, na kterém IVP ČZU participuje.

Trendy současného odborného vzdělávání v Evropě (sekce B)

V odborném vzdělávání v rámci střední Evropy je možné sledovat obdobné trendy:

- Z důvodu demografického vývoje (nižšího počtu žáků na středních školách) je situace charakteristická vyššími ambicemi většiny studentů pokračovat ve studiu po maturitě na univerzitě a šanci studovat mají (vzhledem k dostatečnému počtu studijních míst v nabídce vysokých škol).
- Vzhledem k tomu, že je nízká konkurence a soutěživost ve třídách s nižšími počty studentů na středních odborných školách, je na učitelích, aby aktivizovali a motivovali žáky k sebevzdělávání.

– Zájem studentů o učivo zvyšují atraktivní metody a formy vzdělávání (terénní cvičení, exkurze, týmová práce, interdisciplinární vzdělávání, zkušenostní učení) a využívání technických prostředků a e-learning.

– Tradičně působí jako perspektivní motivace studentů důvěra učitele ve schopnosti žáka a hodnocení výkonu žáka.

Doporučujeme, aby střední a vyšší odborné školy měly možnost v rámci konkurenceschopnosti kompenzovat nedostatek žáků nabídkou studijních programů dalšího odborného vzdělávání pro své absolventy i pro veřejnost. Tato možnost je podmíněna změnami v přípravě učitelů odborného vzdělávání, kterou je nutné zaměřit na vzdělávání dospělých, na sebereflexi učitele, na práci s digitálními odbornými texty a pomůckami a na poradenství v odborném vzdělávání.

Jord-Dytrt

CO MATTIOLI JEŠTĚ NEVĚDĚL...

„Šťastný je ten, kdo pozná příčinu věci“.

Vergilius

Fytoterapií neboli léčbou preparáty z rostlin se lidstvo zabývá již od nepaměti a za tu dobu nashromáždili různí bylináři, babky kořenářky, apotékaři či ranhojči obrovské množství poznatků a zkušeností, z nichž některé jsou platné dodnes. Proto lze z historie používání bylin stále čerpat a moderní farmaceutický výzkum se možnostmi jejich využití zabývá neustále.

Do zlatého fondu historických herbářů pocházejících z území dnešního Česka patří především dílo italského lékaře a botanika Pietra Andrea Mattioliho „Herbář, jinak bylinář velmi užitečný a figurami velmi pěknými a zřetelnými, podle pravého a jako živého zrostu bylin ozdobený, i také mnohými zkušenými lékařstvími rozhojněný...“, do češtiny přeložené vynikajícím přírodovědcem Tadeášem Hájkem z Hájku a vydané v Praze r. 1562 Jiřím Melantrichem z Aventina. S úpravami se vydává dodnes. O léčivých rostlinách se prostě psalo a píše... Právě slavný Mattioliho Herbář se stal pro renomovaného odborníka v oblasti farmakobotaniky a farmakognosie PROF. RNDR. LUŽKA JAHODÁŘE, CSc. (katedra farmaceutické botaniky a ekologie Farmaceutické fakulty UK v Hradci králové) po desetiletích výzkumného a pedagogického působení (připomeňme pouze druhé vydání jeho rozsáhlé knihy Farmakobotanika – Semenné rostliny, obsahující popis více než 1 200 rostlin-

ných druhů) inspirací pro vznik nového díla „**Léčivé rostliny v současné medicíně aneb Co Mattioli ještě nevěděl**“ (Havlíček Brain Team, Praha 2010, 1. vyd., 250 str., ISBN 978-80-87109-22-9). Mattioliho proslulé dílo (první verze vyšla v r. 1544) bylo po staletí uznávaným zdrojem poznání rostlin a jejich léčebných účinků. Vědecké objevy, pokrok moderní farmakologie, chemie a chemické technologie i botaniky však způsobily přirozené stárnutí myšlenkového bohatství ukrytého v pověstném spise.

Autor na vybraném souboru taxonů (skupin konkrétních organismů, které mají společné určité znaky) ukazuje na úspěchy i omyly spojené s využíváním léčivých rostlin v lékárenství a medicíně a současně představuje svůj pohled na jednotlivé byliny, doplněný jejich fotografiemi. V textu se uvádí současné systematické zařazení rostliny, přehled obsahových látek se zvýrazněním té složky, která je nejpravděpodobněji odpovědná za účinek. Čtenář také najde informace o experimentálně potvrzené biologické aktivitě a o současném významu pro alopatickou (klasickou) medicínu včetně doporučené indikace. Protože bude dílo vedle odborníků z oboru zajímat mnohem širší spektrum (téma je velmi populární), sestavil prof. Jahodář slovníček odborných termínů, jejichž znalost umožní orientaci i dalším zájemcům. Některé taxony jsou označeny jako lékopisné

surovinové zdroje (lékopisná droga, mateřská rostlina léčivé drogy).

Publikace je zpracována tak, že bude sloužit jako moderní učební text nejen pro studující a učitele farmacie, lékařství a přírodovědných oborů, vědeckotechnickým pracovníkům v oblasti medicíny, farmacie, biochemie a biologie, ale i pro publicistickou práci a zejména pro poučení a aktivní

zájem o léčivé rostliny. Ty jako přírodní zdroj biologicky aktivních látek použitelných v terapii lidí i zvířat zůstávají v centru pozornosti. Je k tomu řada důvodů – mnohé zjistí lékař, lékárník i laik po seznámení se s touto knihou. Bohatě ilustrovaný text se zároveň stává jakýmsi setkáním „starého a nového Mistra“ nad tematikou stále aktuální.

Ing. Bohumil Tesařík, Kaznějov

50. VÝROČÍ ZALOŽENÍ SOU RADOTÍN

Střední odborné učiliště v Praze-Radotíně zahájilo 1. září 2010 padesátý školní rok od svého vzniku.

Půl století je významné jubileum v životě jedince i organizace a určitě stojí za ohlédnutí. To bylo účelem slavnostního shromáždění, které se uskutečnilo v areálu školy dne 22. 10. 2010 za účasti současných a bývalých zaměstnanců školy, Mgr. Lenky Němcové pověřené řízením odboru školství mládeže a tělovýchovy Magistrátu hl. m. Prahy, Mgr. Karla Hanzlíka, starosty Městské části Praha 16, prof. Ing. Milana Slavíka, CSc., ředitele Institutu vzdělávání a poradenství ČZU v Praze, zástupců školních závodů, významných smluvních pracovišť, partnerských škol a ostatních hostů.

Učiliště vzniklo v roce 1960 výnosem tehdejšího ONV Praha-západ, jako součást Strojní a traktorové stanice Hostivice v bývalé STS Radotín s názvem Zemědělské odborné učiliště s jedním učebním oborem – Opravář zemědělských strojů. Vyučovalo se v přednáškové síni hlavní budovy s jedním stálým učitelem a ostatními externisty. K učilišti patřil od začátku internát pro 30 až 40 žáků, v němž byla zaměstnána jedna vychovatelka, odpolední dozor zajišťovali mistři odborného výcviku, učitelé a po večerce i vrátní. Internát byl v provozu až do r. 1992.

V roce 1962 měla škola již 180 učňů a stabilní tým učitelů, mistrů a provozních pracovníků. Od vzniku do dnešního dne vedlo učiliště celkem šest ředitelů. Prvním byl Ing. Josef Bartoš, který jako jediný z bývalých ředitelů se dožil tohoto jubilea. Nejdéle ve funkci, a to od r. 1972 do r. 1996, působil Ing. Otakar Krycner, za jehož působení došlo v r. 1980 ke sloučení se Středním odborným učilištěm Dobříš, které se tím stalo místně odloučeným pracovištěm zdejší školy. Toto spojení trvalo do r. 1991. Současným ředitelem je od r. 1996 Ing. Václav Hejda. V učilišti se od jeho vzniku do r. 2010 vyučilo 2 331 žáků. K oboru Opravář zemědělských strojů v r. 1993 přibyl nový obor vzdělání Automechanik (současný název Mechanik opravář motorových vozidel), dále v září 1997 Opravářské práce a v r. 1999 obor Práce v autoservisu. Během uplynulých 50 let se z různých důvodů několikrát měnil oficiální název

školy: Zemědělské odborné učiliště, Podnikové odborné učiliště, Střední odborné učiliště zemědělské, Střední odborné učiliště zemědělské a odborné učiliště, až po dnešní název Střední odborné učiliště Praha-Radotín.

V tomto školním roce 2010/2011 má škola 227 žáků, patří tedy k menším školám, což má své výhody. Nikdo tu není „bezejmenný“, každý je lehko zařaditelný, žáky znají učitelé, mistři, kuchařky i další zaměstnanci, na každého se může žák obrátit se svým problémem, nezůstane nepovšimnut. Často se v učilišti vyučili tátové, kteří sem teď přivádějí své syny, což je pro školu velkým uznáním. Také nadřízené orgány a zřizovatelé se během doby měnili. Mateřská STS Hostivice spadala pod GŘ VHJ STS a OZS v Praze Vinoři, od 1. 4. 1991 přechází zřizovací pravomoci na Ministerstvo zemědělství a výživy, současným zřizovatelem od 1. 10. 2001 je hlavní město Praha.

V současné době má škola kvalitní zázemí – učebny teoretické výuky, dílny odborného výcviku, svářčskou školu, autoškolu, myčku motorových vozidel, tělocvičnu i venkovní sportoviště, stravování žáků i zaměstnanců je zajištěno v příjemném prostředí školní jídelny s kuchyní. Celý areál je umístěn na okraji Prahy v krásném údolí Radotínského potoka, kterým začíná chráněná krajinná oblast Český kras. Mimo vlastní zařízení probíhá výuka žáků též na dvou školních závodech a řadě smluvních pracovištích našich partnerských firem.

JOSEF DOBEŠ

„...Praktický účel každého závodu jest, aby týž co možná největšího, však ale i trvalého užitku poskytoval. Školní statek, co závod hospodářský, tím více má a musí účelu tomuto dostát, an jest vedle tohoto řečeného účelu ještě vázán na úkol jiný, v mnohém ohledu důležitější, maje se stkvíti co vzor, co příklad následování hodný pro mladíky, oddávající se zaměstnání hospodářskému. Školní statek jest tudíž zrcadlo, ve kterém dychtivý začátečník nazírá fakta, ve kterých jej věda hospodářská poučuje...“

Josef Dobeš, 1876

Autor úvodních slov věnoval školnímu statku hodně své životní energie. Leccos se mu podařilo, leč poznal také, že faktorů, které rozhodují o naplnění naznačeného ideálu je mnoho. A pokud nejsou v optimálním souladu, cíle jsou limitovány. To ale nezměnilo nic na jeho pevném přesvědčení o naprosté nezbytnosti tohoto zařízení pro zemědělskou školu.

Josef Dobeš se narodil 2. března 1831 v Březových Horách u Příbrami. Studoval reálku v Příbrami a v Praze (do r. 1849) „načež si zjednal při c.k. české průpravné učitelské v Budči a při c.k. vzorné hlavní škole způsobilost učitelskou pro hlavní školy a pro odbor technický“. Poté navštěvoval také přednášky o polním hospodářství na polytechnice v Praze. Po skončení studií přijal místo adjunkta na reálce v Příbrami. V roce 1853 přestoupil na českou rolnickou školu do Rabína. Odtud po tři a půlletém zdárném působení pod vedením F. X. Horského odešel a další léta působil jako adjunkt a správce na velkostatkách v Čechách, na Moravě pak jako ředitel panství. Dne 30. prosince 1866 byla otevřena dvouletá rolnická škola s německým jazykem vyučováním v Novém Jičíně na Moravě. Dlouho zde však nepobyl.

Přispěl k tomu, že tábořská škola začala nabývat „jednotného rázu“

Po 3 letech (1869) se na základě konkurzu stal prozatímním ředitelem (na 1 rok) školního statku Vyššího hospodářského a hospodářsko-průmyslového ústavu zemského v Táboře. V roce následujícím byl jmenován „skutečným profesorem praktického hospodářství“ a definitivně potvrzen i ve funkci ředitele (v dobových dokumentech se používá obou označení: správce i ředitel) školního statku.

Vyučoval „poměrům dvora, výkladům prací, hospodářské praxi, písemnictví, účetnictví, včelařství a chovu bourců, r. 1872/73 též pravovědě“. Platil podle dobových pramenů za „velmi dovedného učitele“. V důsledku těžkého onemocnění a posléze smrti zatímního ředitele Jana Ployhara („profesor věd mathematických“; 1836–1873) se stal profesor Dobeš na dobu od listopadu 1873 do konce školního roku 1875/76 místním ředitelem školy (jeho náměstkem byl od února 1874 František Farský.) Během jeho ředitelování, v úzké součinnosti s kurátorem a zřejmě pod vlivem F. Farského, došlo k přestavbě „někdejší syrobrárny“ až posud ladem ležící na síni, které sloužily pouze chemickým předmětům a zároveň „postaveno obydlí oněm učitelům, jejichž přítomnost na ústavě jest nejvíce nutná“. Značná pozornost věnována budování školního statku, přijato rovněž usnesení, aby při ústavu byla zřízena výzkumná stanice chemicko-hospodářská. Došlo i ke změnám organizačním: 1. října 1874 otevřen poprvé přípravný ročník, provedeny zásahy do učební osnovy, nově bylo systemizováno místo „professora národního hospodářství a zákonovědy“ atd.

Dobeš svým dílem přispěl k stabilizaci poměrů na škole. Jeho nástupce ve funkci ředitele František Farský o tomto období tábořské školy píše (v Památném spise z r. 1876): „Konečně tedy po desítiletém, putování po širém moři, ne právě vždycky klidném, po desítileté namáhavé práci, po důkladném přemýšlování, uvažování a pozorování vně i zevně obráceném: veškerá ta vzorná píle, snaha a svědomitost po desíti letech nabývá jednotného rázu a směru vedoucího přímo tam, kam ústav náš podle určení svého vůbec přijíti má“.

Nemálo sil a času věnoval Dobeš i práci mezi zemědělci. „Zvláště pak byla vydatná jeho činnost při upravování daně pozemkové, vyvlastňování pozemků, při výstavách, přehlídkách a odměňování za chov koní, v hospodářských spolicích a jako hospodářského znalce při sporech.“ Na několik let mu svěřila Tábořská hospodářská jednota redakci svého Věstníku.

V Táboře úspěšně působil 21 let, do 30. září 1890, kdy byl na vlastní žádost v důsledku špatného zdravotního

stavu penzionován. Dlouho si však důchodu neužil – 23. října 1890 v 59 letech umírá. Zanechal po sobě kus poctivé práce ve prospěch našeho zemědělského školství. Zanechal po sobě i četná odborně populární pojednání.

Školní statek – „vzácný učebný prostředek“

Neklid, který provázel první léta existence tábořské školy, se pochopitelně týkal i školního statku. Josef Dobeš nastoupil do jeho čela po Františku Doubravovi, který rezignoval zjara 1869. Aby statek poskytoval „jak chovancům tak i okolnímu rolnictvu věrný názor promyslné a vzorné správy hospodářské“, bylo třeba hodně práce. Začínalo se zhruba se 124 ha, od r. 1868 výměra kolísala kolem 100 ha (s ohledem na cíle školy měl být statek „co do rozsáhlosti podobný obyčejnému, dominikálnímu dvoru“). Jednalo se, až na jednu výjimku, o drobnější parcely, bez odpovídajících hospodářských budov a jakéhokoliv vybavení. Celková výměra se sice neměnila, ovšem přesuny parcel z nejrůznějších důvodů byly časté, a „málokdy školnímu statku ku prospěchu“.

Ředitel Dobeš, jak dokazuje v obsáhlé stati z r. 1876 (Památný spis na oslavu 10 let trvání školy), postupoval rozvážně a systematicky. Podrobně zkoumal půdní a klimatické poměry, stejně podrobně zjišťoval prosperitu jednotlivých plodin na Tábořsku. Do úvahy bral i stávající situaci na trhu, včetně situace komunikační. Na těchto poznatcích stanovil osevní postupy pro jednotlivá „seskupení“ parcel, stanovil osevní postupy i „poměry hnojení“. Samozřejmě tehdy především s ohledem na chlévskou mrvu („jestliže se váha suchých zkrmených látek v rozličném krmení připočítá k váze steliva a úhrn tento kvotientem 21/2 množí, obdržíme množství hnoje chlévského“). Pro „polaření“ bylo k dispozici kolem 76 ha, přibližně 16 ha tvořily louky (část bylo třeba meliorovat), 0,66 ha chmelnice (založena 1868 a osázena žateckými sazenicemi), 0,28 ha ovocná školka (měla každoročně vypěstovat okolo 2000 „k vysazení schopných stromků rozličného druhu“), 0,32 ha botanická zahrada, 0,26 ha zelinářská, 0,10 ha lesnická zahrada, 0,96 ha zkušební pole.

Souběžně bylo třeba organizovat chov hospodářských zvířat, postavit potřebné ustájovací i další objekty (zpočátku musela posloužit i provizoria). Postupně byla nakupována tažná zvířata (koně, voli), dojný skot různých plemen („krávy, které nedojí 1000 l, a starší 10 let se netrpí“), od r. 1873 se chovaly i ovce a posléze i prasata. Statek vlastnil také rybník (2,82 ha), který sloužil jednak k zavlažování meliorovaných luk jednak k rybářskému provozu („nasadí se každý rok násadou kaprovou, as půl kila těžkou a přes léto naroste ryba taková až na 2 kila. Nasazuje se asi 6 kop, a vyloví se na zimu 21/2–23/4 q“). Kromě těchto provozů, „chovancům dávala se příležitost, aby nazírali ve sku-

tečnosti vedení i zavírání účtů veškerých“. Školní statek se tak zásluhou více jak dvacetileté nelehké práce profesora Dobeše stával tím, čím měl být, tj. „vzácným učebným prostředkem“.

Dosažení ještě lepších výsledků bylo, jak s odstupem času připomíná nástupce ředitele Dobeše Václav Feršman, na závalu nepružné řízení. Město jakožto vlastník statku si pochopitelně nárokovalo právo dohledu. Vrchní správu statku svěřilo tzv. školnímu sboru hospodářskému, který sestával z purkmistra města jako předsedy, ze tří členů obecního výboru se třemi náhradníky a ze tří zástupců školy (ředitele školy, správce statku a „cvičitele hospodářských prací“). Sbor rozhodoval nejen o základních koncepčních záležitostech, ale i o řadě denních provozních problémů. Správce (ředitel) statku byl povinen postupovat v mezích daných tímto orgánem.

Ing. Josef Rozman, CSc., Moravská Třebová

Tři z významných osobností, jejichž životní působení jsme si v tomto roce už nestačili připomenout

Václav Kopa (1852–1930)

„...Šťěstí člověka nespočívá v marnotratném blahobytu, přepychu a majetku, nýbrž ve spokojeném, čistém, svědomím, poctivém srdci, jasné a veselé mysli. Řídil jsem se po celý život pravdou šťastným býti a jiné blažiti, toť pravý úkol života...“

Působil v Praze (reálka) a bezmála 40 let na škole v Táboře (1884–1923)

Alois Mollenda (1847–1935)

Jeden z tvůrců slávy roudnické školy! Jeho návrat do Roudnice (profesor chemie a přírodních nauk a později ředitel) je spojen s významným obdobím v historii tamní školy.

Působil na školách v Táboře, Mladé Boleslavi a především v Roudnici n. L. (1875–1908)

František Vysloužil (1865–1939)

„Non verbis, sed facto opus est – ne slov, ale činů třeba jest – a to platí i v naší době, kdy se mnoho mluví a píše – a skutek utek...“

To jsou slova od studentských let uznávaného řečníka, později jednoho z nejpopulárnějších a také z nejuznávanějších ředitelů zemědělské školy na Moravě.

Začínal v Chrudimi, působil Prostějově (1893–1932) – plných 38 let jako ředitel!

FRANTIŠEK SUCHÝ

Pedagog a zakladatel zahradnické školy v Brně

V dějinách zemědělského školství zaujímá významné místo rovněž František Suchý. Vynikající pedagog, zahradník se specializací na ovocnictví a sadovnictví, posléze i zakladatel zahradnické školy v Brně.

Nebyl sice brněnským rodákem, avšak ve zdejšímu regionu zanechal nesmazatelnou stopu. Pocházel z Mutěnic u Strakonice, kde se 21.10.1860 narodil. Po odborných studiích nastoupil r. 1876 do dvouleté zahradnické praxe na zámeckých pozemcích knížete Windischgrätze ve Štekni jako příručí. Odtud vedly jeho kroky do ovocných školek v zahradnictví. A. F. Waltra v Praze-Chuchli. Za novými zkušenostmi se vydal r. 1882 do velkozávodu Oskara Knopfa v Erfurtu v Německu, kde získával vědomosti na úseku květinářství a zelinářství. Pln nových poznatků se po roce úspěšně vrátil do českých zemí jako první příručí do zahradnictví knížete Colloredo-Mansfelda v Opočně. Znalý zemědělské praxe se rozhodl využít nabídky rolnické školy v Kutné Hoře a přijal tu r. 1885 místo učitele a zahradníka. Vyučoval ovocnictví, zelinářství, lesnictví, řídil praxi žáků, koordinoval práce v zelinářské zahradě, ovocné školce a na pokusných polích. Svůj pedagogický um rozvíjel četnými přednáškami, oblíbené byly jeho ovocnářské a zelinářské kurzy. V Kutné Hoře založil ovocnický spolek, kde působil jako jednatel a jako první začal v místních podmínkách organizovat výstavní trhy.

Když se mu podařilo dosáhnout očividných výsledků a vychoval své následovníky, rozhodl se odejít do Brna, kde byl o jeho služby značný zájem. Zde získal v r. 1891 na tehdejší německo-českém štěpařském ústavu místo jako učitel, správce a vrchní zahradník. Vyučoval česky i německy řadu předmětů, především ovocnictví, vinařství, zelinářství, kreslení a účetnictví, vedl praktická cvičení žáků, řídil veškeré záležitosti ovocné školky, školní vinice a hospodářskou správu celého ústavu. Nezůstal však toliko u této činnosti. Výsledky jeho práce přesáhly výrazně hranice Brna, se jménem Suchý se bylo možno setkat po celé Moravě. Zakládal ovocné školky, stavěl sušárny ovoce, vypracoval i nový účinnější systém ovocnářské evidence, byl také zahradnickým rádcem, spolupracoval na organizaci zahradnických výstav, usiloval o další vzdělávání zahradníků z praxe. Bohatá byla i jeho publikační činnost v novinách a odborných časopisech, vydával i vlastní práce (největšího zájmu se těšilo jeho dílo „Moravské ovoce“).

I přes vysoké pracovní vytížení bylo v popředí jeho zájmu založení zahradnické školy s ryze českým vyučovacím jazy-

kem, což utrakvistický ústav v Brně na Vídeňské ulici, kde působil, nesplňoval. Snahy Františka Suchého nabyly reálnou podobu, když se mu podařilo v Brně v lednu 1900 založit Český zemský ovocnický spolek. Znalý regionálních poměrů inicioval výstavbu školy a vybudování rozsáhlých školních pozemků na okraj Brna do katastrálního území Bohunice pro jeho výborné přírodní a klimatické podmínky. Samotné Bohunice přijaly tuto skutečnost s povděkem. V té době byly typicky zemědělskou obcí, lemovaly je vsudypřítomné vinice, sady, zahrady, louky a pole dávající bohatou úrodu všeho druhu. V existenci školního zařízení viděli její obyvatelé i zemědělci ze širokého okolí i možnosti podpory pro další rozvoj zemědělské výroby a příležitosti dalšího sebevzdělání. Souběžně s vyřešením místa výstavby se podařilo Františku Suchému a jeho spolupracovníkům zajistit i materiální stránku existence školy.

A tak 2. 5. 1900 bylo vydáno Moravským zemským sněmem povolení ke zřízení školy. I když nebyla prozatím k dispozici vlastní školní budova, vyučování započalo ve stísněných pronajatých prostorách Zemského včelařského svazu 4. 2. 1901. Mezitím nebývalým tempem probíhala výstavba školského areálu v Bohunicích, který byl dokončen již v červenci 1903 a v tu dobu přivítal i první žáky v letním zahradnickém kurzu. Prvním ředitelem školy, která se původně jmenovala Pomologický ústav, byl jmenován František Suchý. Nepůsobil tu však dlouho. Koncem r. 1901 byl ustanoven Českým odborem zemědělské rady pro markrabství moravské inspektorem ovocnictví a zelinářství. I přes tuto náročnou funkci se nepřestal starat o další budování a rozvoj školy. Jeho zásluhou se dařilo získávat nejen žáky, ale rostla i pomoc školských pracovníků zahradnické výrobě po celé Moravě. Žel však dlouhodobějšího přispívání Františka Suchého zdejšímu zahradnickému školství přervala jeho náhlá smrt 11. 11. 1910.

Zásluhou Františka Suchého získalo naše zemědělské školství mnoho nových impulsů a také další vzdělávací instituci, která již více než 100 let píše zajímavé kapitoly své existence a obohacuje život nejen Brna. Jméno Františka Suchého připomíná rovněž památník v areálu brněnské zahradnické školy, který je i součástí místní naučné stezky.

Ing. Jiří Ptáček, Brno

VÝVOJ ZEMĚDĚLSKÉHO STROJÍRENSTVÍ A VÝROBY HOSPODÁŘSKÝCH STROJŮ

v českých zemích od poloviny 19. století do vzniku Československé republiky, 2. díl

Výroba hospodářských strojů v českých zemích bývalého Rakousko-Uherského císařství a Rakouska-Uherska byla až do padesátých let 19. století na velmi nízké, dá se říci na značně primitivní úrovni. Avšak právě na území dnešního Českého státu byla postupně koncentrována většina celkové Rakousko-Uherské výroby hospodářských strojů a nářadí.

Ve dvacátých letech začalo zemědělství obecně silně pociťovat potřebu zemědělských strojů, i když dosud existující robotní systém zavádění strojů v zemědělství značně brzdil. Feudální statkáře, kteří měli ve svých robotnících bezplatnou a levnou pracovní sílu, ve většině případech nic nenutilo k opatrování nových strojů a nástrojů, když navíc robotníci museli používat svých potahů a svého nářadí. Nositeli zavádění strojů proto byli nájemci dvorů, kteří začínali s půdou hospodařit na panstvích, kde byla robotna převedena na peněžní platby. Přitom pozitivní roli v propagaci nových metod sehrála Vlastenecko-hospodářská společnost.

Vznikaly první hospodářské výstavy, na nichž byly vystavovány a předváděny nové nebo zlepšené stroje a nářadí a jejich znalost se tak rychle šířila. Výrobci hospodářských strojů záhy přešli ke specializaci, čímž dosáhli veliké dokonalosti, a výrobky odjinud se jim těžko vyrovnávaly. Zámorské státy ovládly po celá desetiletí obchod s hospodářskými stroji, které byly dováženy do celé Evropy, a i přes veliké vzdálenosti se zdarem v dovozu strojů souperily. Americké stroje se značně lišily od strojů anglických hlavně svojí vahou. Byly lehčí a opatrovány sedadly pro poháněče tahounů, což bylo žádoucí a mělo za následek vyšší výkon strojů zvláště na tamějších velikých plochách. Mnohé stroje americké se však pro česká poměry nehodily. Krize r. 1835–36 však uzavřela mnoho továren a závodů. Řada pracovníků byla nucena dojíždět za prací do vzdálenějších míst a tak se také změnil další charakter pracovní i výrobní činnosti v blízkém i vzdálenějším okolí Prahy. V roce 1842 byla založena v severní části evropského kontinentu v Anglii továrna na výrobu hospodářských strojů Claythson and Shuttleworth v Lincolnu. Význam této firmy v pozdějších letech stoupl tak, že tato proslulá anglická firma zvažila všechny své dosavadní výrobní nedostatky, které vyplývaly z dovozu anglických strojů do rakouského císařství, a již r. 1857 zakoupila dílny jisté vídeňské strojírny a začala s výrobou strojů, které byly přizpůsobeny poměrům rakouské císařské říši.

Vznik a vývoj hospodářského strojírenství byl v předminulém století ve velké míře spjat se stavbami komunikací. Ty urychlily dopravu zboží, surovin i hotových výrobků

a usnadnily výstavby továren v místech, kde byl dostatek surovin a pracovních sil. Budoucí průmyslová centra byla jen nepatrnými místy, ve kterých byly teprve pod vlivem prvních průkopníků zakládány dílny a opravářská střediska. Naši pozornost samozřejmě zaujaly firmy, které se proslavily svými výrobky a zvučností svého jména. Kolem r. 1844 a 1845 byla v Čechách budována první státní železniční dráha Praha-Olomouc. Stavbu prováděl a řídil Ing. Jan Perner. Trasa procházela v té době několika důležitými obchodními a hospodářskými centry českých krajů. Tato významná trať nejenže otevřela cestu velkým městům s rozvíjejícím se průmyslem a obchodem, ale podnítila i vznik obchodu a rozvoj průmyslu mimo větší města.

Velkým zlomem pro rozvoj hospodářských a zemědělských podmínek byl r. 1848, kdy došlo ke zrušení roboty. Od tohoto období se datují zkoušky hospodářských strojů, zařízení a dalších technických novinek. Roku 1846 zakládají Karel a Rudolf Ježkovi hospodářskou strojírnu a slévárnu železa v Blansku na Moravě. Zprvu továrna začala vyrábět výrobní a dopravní stroje pro cihelny a šamotárny, drtiče kamene a stroje pro výrobu cementového zboží. Později, kolem r. 1872, byla již v provozu továrna na výrobu čistících strojů a mlátiček, lisů na slámu, secích strojů, řezaček píce, čistících mlýnků, šrotovníků a pleček.

(Pokračování příště)

Ing. Petr Novák, CSc., Praha

Claythson and Shuttleworth, mlátička r. 1892

OBSAH

Začínám mít pocit, že hodně přihořívá.....	3
Implementácia prístupu Leader na Slovensku	4
Mezisektorová spolupráce se tyrolským farmářům vyplácí....	6
Spolupráce venkovu prospívá.....	7
Schody pro ryby i pro lidi.....	8
Setkávání partnerů.....	10
Venkovské komunitní školy 2010.....	10
Teorie a praxe v rozvoji venkova	11
Osobnost učitele ako motivačný činiteľ k štúdiu.....	13
Nenechme si vzít pohodu po dobré práci.....	16
Oslavy s horkostou kôrky chleba na jazyku.....	16
Improvizovaním by sme nič nedosiahli	17
Exkurze do Francie.....	18
Začal 3. ročník přehlídky České ručičky 2011	19
První česko-rakouská zemědělská výstava.....	20
Aranžérský podzim.....	20
Neobhospodařované pozemky	21
Valná hromada Asociace	22
20 let od založení Sdružení	22
Mezinárodní konference ke vzdělávání 2. část	23
Co Mattioli ještě nevěděl.....	24
50. výročí založení SOU Radotín	25
Josef Dobeš	26
František Suchý	28
Vývoj zemědělského strojírenství a výroby hospodářských strojů.....	29

REDAKČNÍ RADA

PaedDr. Mária **Benedikovičová**, MP SR Bratislava
Ing. Jaromír **Beneš**, Školní statek Opava
Mgr. Otakar **Březina**, Česká zemědělská akademie Humpolec
Ing. Mária **Debrecéniová**, Ph.D., Agroinštitút Nitra
Ing. Ludmila **Gočálová**, MZe ČR Praha
Ing. Petr **Hienl**, ÚZEI Praha
PhDr. Aleš **Hradečný**, MZe ČR Praha
Ing. Jiří **Husa**, CSc., IVP ČZU Praha
Ing. Zorka **Husová**, NÚOV Praha
Ing. Marcela **Chrenková**, SPU Nitra
Ing. Ludmila **Kováčiková**, Agroinštitút Nitra
Mgr. Peter **Lacina**, SPPK Bratislava
doc. PhDr. Dana **Linhartová**, CSc., ICV MU Brno
Ing. Mária **Múdra**, ZSŠP Rakovice
Ing. Helena **Pšotová**, Úrad NSK Nitra
RNDr. Tomáš **Ratinger**, ÚZEI Praha
PaedDr. Anna **Sandanusová**, Ph.D., UKF Nitra
Ing. Václav **Stránský**, MZe ČR Praha

K ilustraci na obálce:

Bavorské prase – *Bayrisches Landschwein*, v dřívějších dobách poměrně hodně rozšířené i v jižních Čechách; **montafonský skot** – *Montavoner*, podle údolí v rakouském Voralberku – v minulosti chován i u nás.

Vybráno z publikace: Lehrbuch der Landwirtschaft auf wissenschaftlicher und praktischer Grundlage von Dr. Quido Krafft – Učebnice zemědělství na vědeckém a praktickém základu od Dr. Quida Kraffta, Berlin, Verlagsbuchhandlung Paul Parey, 1921

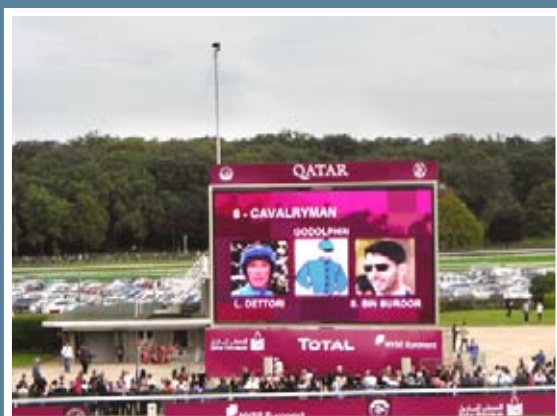
CONTENTS

I have a feeling that it's getting warmer An interview with the Chairman of the Society for Countryside Renaissance	3
Implementation of the Leader approach in Slovakia	4
Tyrolean farmers benefit from inter-sector cooperation	6
Cooperation is good for countryside	7
Stairs for fish and also for people (Leader+ programme) ...	8
Agency for Agriculture and Rural Areas in Strakonice organized a professional seminar	10
Rural community schools in 2010	10
Theory and practice in rural development	11
Teacher's personality as a motivation factor to study	13
Celebrations on the occasion of the World Food Day	16
Let us keep in good humour after good work An information column of Agricultural Chamber of the CR.....	16
Improvisation is good for nothing	17
An excursion to France	18
The 3 rd year of the competition Czech Hands 2011	19
The first Czech-Austrian agricultural exhibition in Znojmo	20
Display design autumn at a school in Opočno	20
Unfarmed lands – a space for invasive plant species	21
General meeting of the Association	22
Twenty years since the foundation of the association of agricultural schools	22
International conference on teachers' education	23
Medicinal plants in contemporary medicine	24
50 th anniversary of the foundation of Secondary Vocational School in Praha-Radotín	25
Josef Dobeš Prominent personality of agricultural education	26
František Suchý – the pedagogue and founder of horticultural school in Brno	28
Development of agricultural engineering and manufacture of farm machinery	29

SETKÁVÁNÍ PARTNERŮ NA ODBORNÉM SEMINÁŘI str. 10

EXKURZE Z VELKÉ CHUCHLE DO FRANCIE str. 18

PRVNÍ ČESKO-RAKOUSKÁ ZEMĚDĚLSKÁ VÝSTAVA str. 20

Agroinštitút Nitra
štátny podnik

Časopis vydávají

Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Mánesova 75, 120 56 Praha 2

Agroinštitút, Akademická 4, 949 01 Nitra

Adresy redakcí

ÚZEI, Slezská 7, 120 56 Praha 2

tel.: 222 000 439, e-mail: krajickova.alena@uzei.cz

Redaktorka: Ing. Alena Krajíčková

Agroinštitút, Akademická 4, 949 01 Nitra

tel.: 037/7721802, 107, fax: 037/7721742, e-mail: horvathova@agroinstitut.sk

Redaktorka: Ing. Zuzana Horváthová

www.agronavigator.cz

Časopis vychází 10× ročně (září – červen), cena výtisku je 20 Kč, roční předplatné 200 Kč

Objednávky časopisu zajišťuje česká redakce a slovenská redakce na svých adresách

Sazba a tisk ÚZEI Praha

47816 ISSN 0044-3875 (Print), ISSN 1803-8271 (Online)

Prajeme Vám příjemné prežitie Vianočných sviatkov

a těšíme se na společné setkávání v roce příštím...